

Survista statistica da la Svizra 2009

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Departament federal da l'intern DFI
Uffizi federal da statistica UST

Uffizi federal da statistica

Espace de l'Europe 10
CH-2010 Neuchâtel

Infurmaziuns:

Telefon 032 713 60 11

Telefax 032 713 60 12

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032 713 60 60

Telefax 032 713 60 61

www.statistik.admin.ch

Decleraziun dals segns:

Trais puncts (...) empè d'ina cifra signifitgan che quella è nunenconuscha, perquai ch'ella n'è (anc) betg eruida.

In stritg (–) empè d'ina cifra stat per la valur «absolut nulla».

Ina cifra provisorica vegn inditgada cun il segn elevà «p».

Abreviaziuns dals chantuns:

Vesair explicaziuns en la tabella pagina 2.

Arrundament:

En general vegnan las valurs arrundadas si resp. giu senza prender resguard dal total. En cas da differenzas tranter summas parzias adidas ed il total na vegnan las singulas valurs damai betg adattadas.

Funtaunas:

En la reproducziun da resultats statistics han ins per ordinari desisti d'inditgar las funtaunas. Infurmaziuns correspondentas chattais Vus en il portal statistic da la Svizra sut www.statistik.admin.ch

Editur:

Uffizi federal da statistica

Secziun diffusiu e publicaziun

Favrer 2009. Cumpara en rumantsch, tudestg, franzos, talian ed englais.

Concepziun e redacziun:

Bernhard Morgenthaler, Armin Grossenbacher

Grafica:

Daniel von Burg, Vanessa Spaggiari

Chartas:

Sabine Kuster

Organisaziun:

Etienne Burnier

Translaziun:

Dal text original: Lia Rumantscha, Cuira

Layout:

Pierre-Alain Baeriswyl, Daniel von Burg

Concept grafic:

Roland Hirter, Berna

Numer d'empustaziun:

024-0900

ISBN:

978-3-303-00417-3

Cuntegn

Prefaziun	1
Populaziun	2
Spazi ed ambient	7
Lavur e salari	9
Economia publica	12
Pretschs	14
Industria e servetschs	15
Agricultura e selvicultura	18
Energia	19
Construir ed abitar	20
Turissem	21
Mobilitad e traffic	22
La Svizra e l'Europa	24
Bancas, assicuranzas	26
Segirtad sociala	27
Sanadad	30
Scolaziun e scienza	32
Cultura, medias e societad d'infurmaziun	35
Politica	37
Finanzas publicas	39
Criminalitad e dretg penal	41
Situaziun economica e sociala da la populaziun	43
Svilup persistent	47
Disparitads regiunalas	48
Ils chantuns da la Svizra	49

La «Survista statistica da la Svizra» n'intermediescha betg mo per tudestg las infurmaziuns statisticas las pli impurtantas, mabain era per rumantsch, per franzos, per talian e per englais. Ella è disponibla per mintgin e bain chapibla grazia a las graficas ed als texts.

La Survista statistica da la Svizra vegn stampada 100 000 giadas ed è uschia la publicaziun la pli voluminosa che l'Uffizi federal da statistica (UST) edescha. giadas ed è uschia la publicaziun la pli voluminosa che l'Uffizi federal da statistica (UST) edescha. Il Portal statistic da la Svizra (www.statistik.admin.ch) cun sias 2,5 milliuns visitas ad onn è la referenza statistica online (2008). Tut las publicaziuns da l'UST – da quellas fa part era la Survista statistica – e d'ulteriurs uffizis publics da statistica èn accessiblas gratuitamain en il portal da statistica. Ultra da questas publicaziuns pon vegnir telechargiadas dapli che dieschmilli datotecas en il Lexicon statistic (www.lexikon-stat.admin.ch).

Omaduas purschidas adempleschan mintgamai in agen intent: tgi che dovra las infurmaziuns statisticas las pli actualas u resultats detagliads chatta quels en il Portal statistic; tgi che vul adina pudair s'infurmar spert e da tut temp davart fatgs statistics – e quai era senza avair access a las raits da comunicaziun – prenda per mauns questa brochura pratica. Tut tenor basegn è adattada plitost la gronda quantad da datas e d'infurmaziuns ch'il Portal statistic porscha u plitost la furma concisa da l'ediziun da giaglioffa.

Omaduas purschidas han lur «attracziuns». En la Survista statistica vegnan cumparegliadas 40 cifras distinctivas en ina perspectiva internaziunala che cumpiglia la Svizra, ses pajais vischins e tut ils 25 pajais da l'Uniun europeica. Il Portal statistic dispora dapi dacurt da la pagina «Novitads en il portal» che preschenta a moda concisa ina survista da las novas publicaziuns e da las colliaziuns correspudentas. (www.statistik.admin.ch → Aktuell → Neues im Portal).

Jau giavisch a Vos ina lectura infurmativa cun la nova survista statistica 2009 e visitas detagliadas al Portal statistic da l'Uffizi federal da statistica.

Dr. Jürg Marti

Directur
Uffizi federal da statistica (UFS)

Neuchâtel, il schaner 2009

Ulteriuras funtaunas d'infurmaziun:

- Tgi che vul s'infurmar pli detagliadamain davart singuls temas profitescha dal nov «Statistisches Jahrbuch der Schweiz» ch'è cumpari a medem temp: www.statistik.admin.ch → Dienstleistungen → Publikationen Statistik Schweiz → Überblickspublikationen → Statistisches Jahrbuch der Schweiz.
- Comunicaziuns da pressa en furma da NewsMail: il text original da las comunicaziuns da pressa da l'UFS pudais Vos abunar sco NewsMail direct sin Vossa adressa dad e-mail – pront e gratuit (annunzias a: www.news-stat.admin.ch)
- Uschia obtegnais Vos era tut las comunicaziuns davart novas publicaziuns da l'uffizi u comunicaziuns dad ulteriurs secturs (newsletter tematica).
- A dumondas specificas respunda il Center d'infurmaziun per statistica, telefon 032 713 60 11 u e-mail info@bfs.admin.ch.

Populaziun permanenta en ils chantuns l'onn 2007

	Total en 1000	Esters en %	Citadina en %	Spessezza per km ²	Creschientscha 1997–2007 en %
Svizra	7 593,5	21,1	73,4	190	7,0
Turitg (ZH)	1 307,6	22,9	95,0	787	10,7
Berna (BE)	963,0	12,5	62,3	165	2,6
Lucerna (LU)	363,5	15,8	51,0	254	6,0
Uri (UR)	35,0	8,7	0,0	33	-2,2
Sviz (SZ)	141,0	17,2	80,2	166	12,7
Sursilvania (OW)	34,0	11,9	0,0	71	6,8
Sutsilvania (NW)	40,3	10,0	87,5	167	8,2
Glaruna (GL)	38,2	19,1	0,0	56	-1,3
Zug (ZG)	109,1	22,0	96,1	527	14,8
Friburg (FR)	263,2	16,7	55,5	165	14,5
Soloturn (SO)	250,2	18,7	77,2	317	3,6
Basilea-Citad (BS)	185,2	30,3	100,0	5 006	-4,1
Basilea-Champagna (BL)	269,1	18,1	91,7	520	5,4
Schaffusa (SH)	74,5	21,9	74,0	250	1,1
Appenzell Dadora (AR)	52,7	13,2	53,0	217	-2,5
Appenzell Dadens (AI)	15,5	9,8	0,0	90	3,9
Son Gagl (SG)	465,9	20,9	66,7	239	5,0
Grischun (GR)	188,8	14,8	49,2	27	1,7
Argovia (AG)	581,6	20,4	65,4	417	8,9
Turgovia (TG)	238,3	19,9	49,5	276	5,7
Tessin (TI)	328,6	25,2	86,8	120	7,5
Vad (VD)	672,0	29,0	74,8	238	10,5
Vallais (VS)	298,6	19,1	56,7	57	9,2
Neuchâtel (NE)	169,8	23,4	74,5	237	2,6
Genevra (GE)	438,2	37,4	99,2	1 783	10,5
Giura (JU)	69,6	11,8	30,1	83	0,9

Populaziun permanenta en las citads grondas l'onn 2007

	Citad		Aglomeraziun	
	en 1000	Creschientscha 1997–2007 en %	en 1000	Creschientscha 1997–2007 en %
Total	943,9	2,5	2 789,0	8,2
Turitg	358,5	5,9	1 132,2	11,0
Genevra	180,0	4,3	503,6	11,5
Basilea	163,5	-4,5	489,9	2,4
Berna	122,7	-1,4	346,3	2,8
Losanna	119,2	4,6	317,0	8,7

Expansiun dal territori urban

In terz da la populaziun svizra abita oz en las aglomeraziuns da las tschintg citads grondas da Turitg, Genevra, Basilea, Berna e Losanna. In terz viva en las autras regions urbanas ed in ulteriur terz en ils territoris rurals. La quota da la populaziun citadina è sa sminuida tranter il 1981 ed il 2007 da 74,5% sin 73,4%, entant che la quota dals abitants en ils territoris rurals è creschida en quel temp da 25,5% a 26,6%.

Naschientschas vivas il 2007

Total	74 494
Mats per 100 mattas	105,2
Quota da naschientschas vivas ordaifer la lètg en %	16,2
Naschientschas da plirs uffants	1 215
Naschientschas da schumellins	1 191
Dumber dals uffants per dunna ¹	1,46

Mortoris il 2007

Total	61 089
Vegliadetgna	
0–19 onns	547
20–39 onns	1 057
40–64 onns	8 333
65–79 onns	15 891
≥80 onns	35 261

Migraziuns internaziunalas il 2007

Personas immigradas	165 634
da questas esters	143 855
Personas emigradas	90 175
da questas esters	60 688
Saldo da migraziun	75 459
Svizzers	-7 708
Esters	83 167

Migraziuns internas² il 2007

Total arrivads e partids	423 346
---------------------------------	----------------

Maridaglias il 2007

Total	40 330
Svizzer/Svizra	20 414
Svizzer/Estra	8 276
Ester/Svizra	6 861
Ester/Estra	4 779
Vegliadetgna media tar la maridaglia	
Umens nubils	31,2
Dunnas nubilas	28,9

Divorzis il 2007

Total	19 882
Cun uffants minorens (%)	45,1
Durada da la lètg	
0–4 onns	2 160
5–9 onns	5 483
10–14 onns	3 701
≥15 onns	8 538
Cifra da divorzis en total ³	49,1

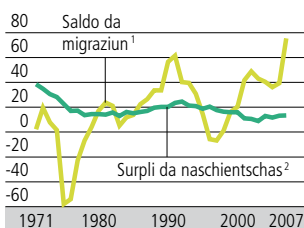
1 Dumber dals uffants che ina dunna parturescha en il decurs da sia vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas tenor vegliadetgna en l'onn observà

2 Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns entaifer ina vischnanca

3 Part da las lètgts che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzis en l'onn observà

Saldo da migraziun e surpli da naschientschas

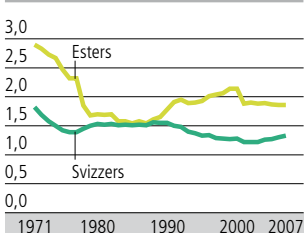
en 1000

1 Incl. midada dal status: midada d'ina permissiun da dimora ch'è valaivla main che 12 mais ad ina permissiun da dimora che valaivla pli che 12 mais u dapli.

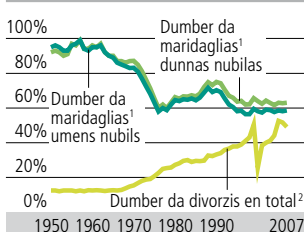
2 Naschientschas vivas minus mortoris

Dumber da naschientschas total¹

1 Uffants per dunna; vesair annotaziun 1 en la colonna a sanestra

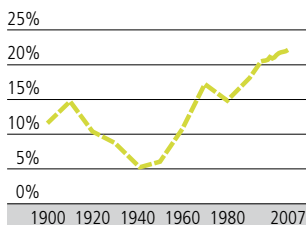
Maridaglias e divorzis

1 Quota (%) da las dunnas resp. dals umens nubils sut 50 onns, che vegnan a maridar baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar en l'onn observà

2 Vesair annotaziun 3 en la colonna a sanestra

Quota da la populaziun permanenta estra

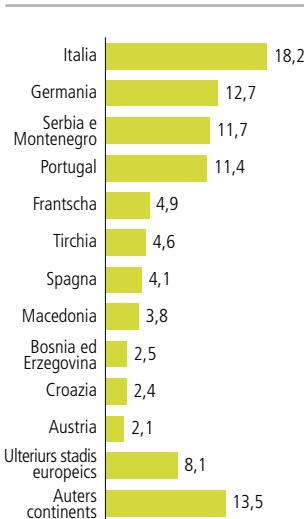

Popolaziun estra tenor permisiun da dimora il 2007

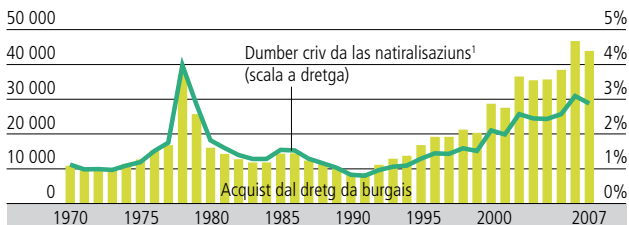
	en 1000
Total¹	1 703,8
Dimorant (attest B)	450,3
Domicilià (attest C)	1 091,4
Dimorant temporar (≥ 12 mais) (attest L)	29,3
Funcziunaris internaziunals e diplomats	27,6
Dimorant temporar (<12 mais) (attest L)	61,0
Requirent d'asil (attest N)	17,9
Persunas admessas provisoricamain (attest F)	22,8

¹ Incl. dumber da cumpensaziun

Popolaziun estra permanenta tenor nazionalitad il 2007

Acquist dal dretg da burgais svizzer

¹ Dumber dals acquists dal dretg da burqais en % da la populaziun estra

Bleras persunas da l'exteriur èn naschidas qua, ma n'han betg il dretg da burgais

La quota da persunas da l'exteriur munta a 21,1% da la populaziun permanenta. Pli che la mesadad da las abitantas e dals abitants senza passaport svizzer (54%) viva dapi passa 15 onns qua u è gia naschida en Svizra. Cumpareglià cun il dumber da las naturalisaziuns da 2,9% (2007: 43 900 persunas) exista anc adina in grond retardament d'integrasiun. La populaziun estra è giuvna: da 100 persunas en la vegliadetgna da gudogn èn mo 10,7 en la vegliadetgna da renta (Svizzers: 31,3). En connex cun quai stat era il fatg che 25,1% dals uffants naschids il 2007 en Svizra han ina nazionalitad estra. Il 2007 è il dumber d'immigraziuns creschì visavi l'onn precedent per 34,2%. 69,2% dals immigrants vegnan da pajais da l'UE/EFTA.

Ils blers vivan vinavant en ina famiglia

La famiglia tradiziunala è era oz anc la pli frequenta furma da viver. Bunamain trais quarts da la populaziun vivan en partenanzas; 49% cun uffants, 26% senza uffants (2007). 6% vivan mo cun in genitur. La famiglia tradiziunala – pèr maridà cun uffants – è la furma da viver la pli usitada tar las persunas da 35 fin 49 onns (58%; per cumparegliar: pèrs betg maridads cun uffants = 2%).

Era da las persunas senza uffants viva mo ina pitschna part suletta, numnadamain 28% da las persunas da 21 fin 35 onns e 37% da las persunas da 35 fin 49 onns (2000). En general vegnan la lètg e la famiglia spustadas adina dapli: mo mintga tschintgavla dunna (21%) da las annadas 1965–69 ha parturì in uffant avant il 25avel onn da naschienscha; tar las annadas 1945–49 eran quai anc 44%. Las persunas giuvnas bandunan era pli tard il dachasa (23% dals umens da las annadas 1970–74 avant il 20avel onn da naschienscha, 45% dals umens da las annadas 1945–49).

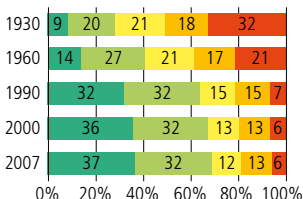
Appartegnientscha religiosa il 2000

	in %
Protestant ¹	35,3
Catolic-roman	41,8
Cristcatolic	0,2
Cristian-ortodox	1,8
Autras cuminanzas cristianas	0,2
Cuminanzas religiusas giudaicas	0,2
Cuminanzas islamicas	4,3
Autras baselgias e cuminanzas religiusas	0,8
Nagina appartegnientscha	11,1
Senza indicaziun	4,3

¹ Incl. la Baseligia novapostolica ed ils Testimonis da Jehova

Grondezza da las chasadas

Mo chasadas privatas

Dumber da persunas

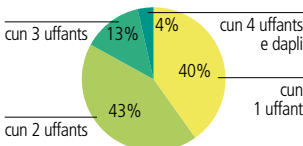

Chasadas privatas il 2007 en 1000

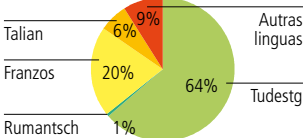
Total	3 324,3
Chasadas d'ina persuna	1 224,8
Chasadas da familias	2 055,1
Pèrs senza uffants	936,2
Pèrs cun uffants	908,1
Geniturs sulets cun uffants	179,6
Persuna suletta cun in genitur sulet	31,1
Chasadas senza relaziuns famigliaras	44,4

Chasadas da familias cun uffants il 2000

Mo uffants nubils sut 18 onns

Linguas il 2000¹

¹ Populaziun tenor linguas principalas

Il clima en Svizra il 2007

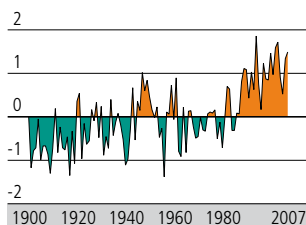
Staziun	Temperatura media		Precipitaziuns annualas		Summa d'uras suleglivas	
	°C	diff. ¹ °C	mm	Index ²	h.	Index ²
Lugano (273 m s.m.)	13,5	1,9	1 143	74	2 317	114
Basilea-Binningen (316)	11,3	1,7	952	122	1 785	112
Genevra-Cointrin (420)	11,2	1,4	1 127	116	2 077	123
Neuchâtel (485)	10,8	1,5	1 302	140	1 843	119
Sion (482)	10,8	1,6	757	127	2 257	113
Turtig-SMA (556)	10,1	1,6	1 153	106	1 770	119
Berna-Zollikofen (553)	9,5	1,3	1 291	126	1 941	119
Son Gagl (779)	9,1	1,7	1 129	90	1 583	114
Tavau-Vitg (1594)	4,1	1,3	1 006	93	1 803	107

1 Differenza da la media da plirs onns en °C (1961 – 1990)

2 100 = media da la seria da mesiraziuns da plirs onns (1961 – 1990)

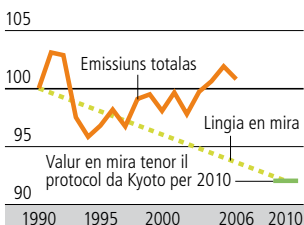
Divergenza da la temperatura

Divergenza da la media da bliers onns 1961–1990, en °C

Emissiuns da gas cun effect da serra

Index 1990=100

Midada dal clima

L'effect da serra è in fenomen natural – senza quel fiss la temperatura globala en media var 30°C pli bassa. Tras l'emissiu da gas cun effect da serra (dioxid carbonic, metan, monoxid dinitrogenic, e.a.) influenzescha l'uman la cumposiziun da l'atmosfera e promova uschia l'effect da serra. En consequenza pon ins registrar dapi l'onn 1970 in augment da la temperatura ch'ins na po betg pli explitgar cun las instabilitads naturalas dal clima.

Utilisaziun dal terren

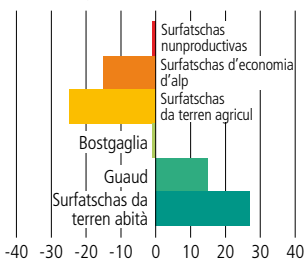
Statistica d'areal 1992 – 1997

	km ²	%
Surfatscha totala	41 285	100
Gaud, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara utilisabla	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3

Midada annuala da l'utilisaziun dal terren

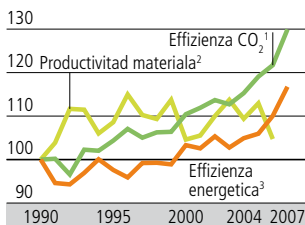
Svilup en la perioda 1979/85 – 1992/97

Kilometers quadrat ad onn

Effizienz ecologica

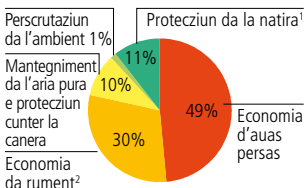
Index 1990 = 100

- 1 PNB / emissiuns da CO₂
- 2 PNB / expensas globalas per materiala
- 3 PNB / consum final d'energia

Expensas publicas per la protecziun da l'ambient 2006

Total: 3,7 mia. fr.

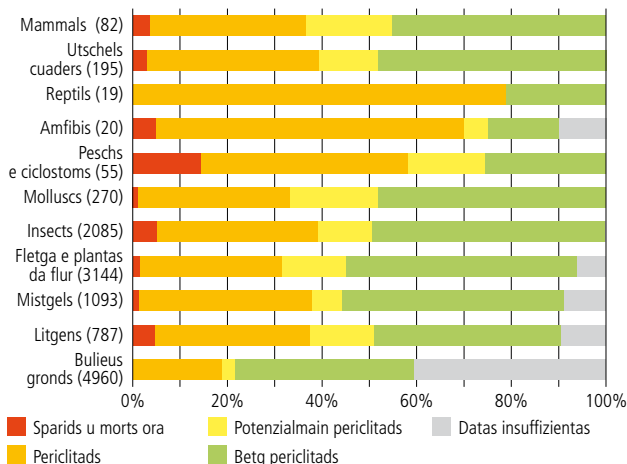
- 1 Incl. pajaments directs a l'agricultura per prestaziuns ecologicas
- 2 Senza arderas per rument da chasa

Effizienz ecologica da l'economia

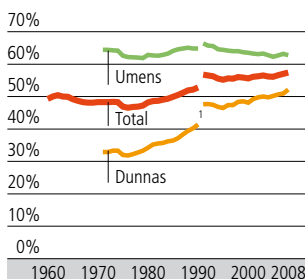
L'effizienz ecologica vegn augmentada cun realisar dapli daners en relaziun cun las emissiuns da CO₂, l'energia necessaria u cun ils custs da material global. In'effizienz creschenta po però era esser in indizi ch'il sector da servetschs daventa pli impurtant a quint dal sector industrial – che dovra blera energia e material resp. chaschuna bler CO₂ – e ch'ils process da produczion cun grevezzas per l'ambient èn vegnids transferids a l'exteriur.

Biodiversitad – Spezias periclitads

Stadi: 1994 – 2007 tut tenor spezia

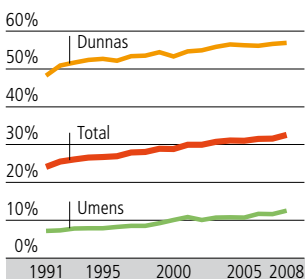

Persunas cun activitad da gudogn
en % da la populaziun permanenta

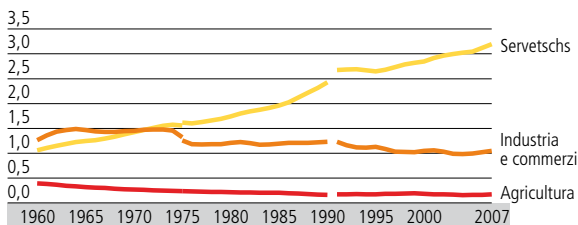

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1991

Persunas che lavuran a temp parcial
en % da las pers. cun activitad da gudogn

Persunas cun activitad da gudogn¹ tenor secturs economic en miu.

1 A partir dal 1975 resp. dal 1991 nova metoda da calculaziun

Persunas cun activitad da gudogn tenor status da dimora e schlattaina en 1000

	1991	1995	2000	2005	2006	2007
Total	4 075	3 952	4 080	4 201	4 304	4 413
Svizzers/Svizras	3 032	2 966	3 100	3 136	3 198	3 257
Esters/estras	1 043	986	980	1 065	1 106	1 156
DomiciliadAs	556	564	595	574	573	587
DimorantAs	180	205	183	242	264	283
StagiunariAs ¹	72	38	23	–	–	–
CunfinariAs	181	146	143	176	187	203
DimorantAs temporarAs	20	17	20	56	63	63
Ulteriurs esters	33	17	16	18	19	20
Umens	2 389	2 282	2 301	2 331	2 385	2 447
Dumnas	1 686	1 670	1 779	1 870	1 919	1 966

1 Dapi il 1-06-2002 na vegnan emessas naginas permissiuns stagiunalas pli

Persunas cun activitad da gudogn independenta

Malgrà las grondas fluctuaziuns conjuncturalas è il dumber da las persunas cun activitad da gudogn independenta restà fitg stabil ils ultims diesch onns. L'onn 2008 muntava la quota a 14% (il 1998 a 15%). La situaziun finanziaria e sociala da numerusas persunas cun activitad da gudogn independenta è difficila: l'onn 2008 han 24% da quellas (incl. lavurers en l'atgna interpresa), però mo 18% dals lavurers a temp cumplain dumandà per reducziuns chantunalas da las premias da la cassa da malsauns. Ulteriurs indizis per ina situaziun magari difficila è il fatg ch'in tschintgavel da las persunas cun activitad da gudogn independenta a temp cumplain na paja betg las contribuziuns per ina segunda u terza pitga liada, e ch'ina da tschintg persunas na dispona da nagina assicuranza per l'indemnisaziun da diarias.

Forzas da lavur estras

In impurtant factur dal martgà da lavur svizzer èn las forzas da lavur da l'exteriur. La gronda creschientscha economica en la segunda mesadad dal 20avel tschientaner na fiss betg stada pussaivla senza il grond dumber da lavurers esters. Lur quota surpassa dapi ils onns 1960 cuntinuadamain 20% e munta oz a 26%. Surtut en il sectur industrial lavuran numerusas personas da l'exteriur (2008: 36%; sectur da servetschs: 25%). Strusch dus terzs da las personas estras cun activiad da gudogn (2008: 65%) èn burgaisas e burgais d'in pajais da l'UE u da l'Associazion europeica da commerzi liber (AECL). Cun 35% è la quota da las forzas da lavur da l'Europa dal Sid la pli gronda, suandada da la quota da las lavureras e dals lavurers oriunds da l'Europa dal Nord e dal Vest (27%). 22% derivan dals pajais dal Balcan occidental e da la Turchia. Da las personas estras cun activiad da gudogn immigradas ils davos diesch onns en Svizra han passa quatter tschintgavels (82%) frequentà ina scolaziun dal stgalim secundar II u dal stgalim terziar. La quota correspondent da las personas estras immigradas pli baud muntava mo a 61%.

Dischoccupaziun¹

	1980	1990	2000	2007	2008
Dischoccupads	6 255	18 133	71 987	109 189	101 725
Q. dischoc. a lunga vista ² en %	...	6,6	20,1	18,7	15,5
Quota da dischoccupads ³ en %	0,2	0,5	1,8	2,8	2,6
Umens	0,2	0,4	1,7	2,6	2,4
Dunnas	0,3	0,6	2,0	3,0	2,8

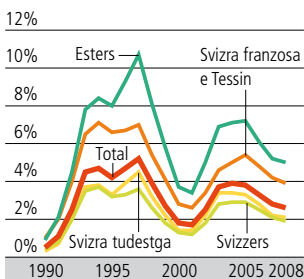
1 Dischoccupaziun tenor SECO

2 Durada da la dischoccupaziun > 12 mais

3 Quota da dischoccupaziun tenor definiziun internaziunala: vesair pagina 24

La dischoccupaziun è colliada stretgmain cun il svilup conjunctural. In record istoric (5,2%) ha la quota da dischoccupaziun cuntanschì il 1997. Suenter ch'ella è ida enavos sin 1,7% (2001), è ella s'augmentada danovamain ils onns suandants (2004: 3,9%) ed è dapi lura puspè sa diminuida (2008: 2,6%). Differentas gruppas da la populaziun èn perturgadas a moda diversa. Las quotas da dischoccupaziun èn anc adina relativamain autas tar personas pauc qualifitgadas, tar giuvenils (15–24 onns), tar personas da l'exteriur (lur nivel da qualificaziun è en media relativamain bass), sco era en la Svizra latina. Main grondas èn las differenzas tranter umens e dunnas.

Quota da dischoccupaziun

Nivel da las pajas il 2006

Paja mensila brutta (valor mediana)¹

	Total	Nivel da pretensiun ²			
		a	b	c	d
Svizra³	5 674	10 463	6 796	5 463	4 400
Regiun dal Lai da Geneva (VD, VS, GE)	5 699	10 666	6 784	5 717	4 544
Svizra bassa (BE, FR, SO, NE, JU)	5 552	9 840	6 527	5 417	4 389
Nordvest da la Svizra (BS, BL, AG)	5 902	10 713	6 863	5 617	4 463
Turitg (ZH)	6 154	11 904	7 510	5 635	4 470
Svizra orientala (GL, SH, AR, AI, SG, GR, TG)	5 302	8 848	6 250	5 154	4 332
Svizra centrala (LU, UR, SZ, OW, NW, ZG)	5 537	9 778	6 642	5 262	4 303
Tessin (TI)	4 899	8 448	5 600	5 048	3 921

1 Paja mensila standardisada: l'equivalent a temp cumplain sa basa sin 4 1/3 emnas a 40 uras da lavur

2 Nivel da pretensiun

a = Lavurs fitg pretensiusas e fitg grevas

b = Lavurs independentas e qualifitgadas

c = Enconuschentschas professiunalas e spezialisadas necessarias

d = Activitads simplas e repetitivas

3 Sector privat e sector public (Confederaziun) ensemen

Gudogn or da lavur il 2007¹

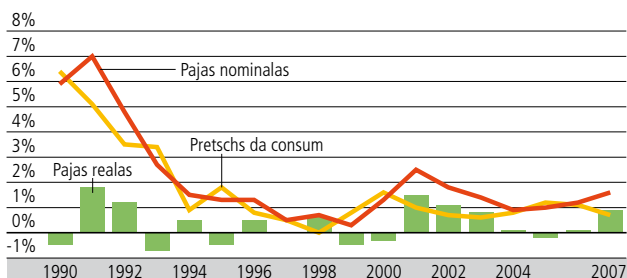
Repartiziun en %

	Classas d'entrada (en 1000 fr., per onn, brutto)					Senza indicaziun
	≤ 26	26–52	52–78	78–104	> 104	
Total	16,1	18,1	26,3	15,4	14,1	10,1
Umens, a temp cumplain	2,4	8,4	32,2	22,6	24,1	10,3
Dunnas, a temp cumplain	7,0	22,1	33,4	16,8	9,3	11,4
Umens, a temp parzial	36,8	22,2	17,1	7,8	7,4	8,7
Dunnas, a temp parzial	40,9	31,4	13,3	3,6	1,4	9,3

1 LavurantAs, senza imprendistAs

Svilup da las pajas nominalas, dals pretschs da consum e da las pajas realas

Midadas visavi l'onn precedent, en %

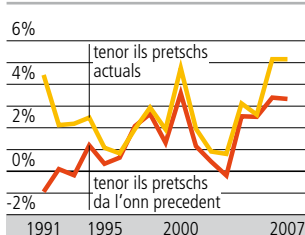
Svilup da las pajas realas

Basa 1939 = 100

	1980	1990	1995	2000	2006	2007
Total	254	272	279	279	289	292
Umens	241	257	264	264	271	274
Dunnas	279	302	307	311	326	328

La situaziun economica da la Svizra

Rata da creschientscha annuala dal PNB

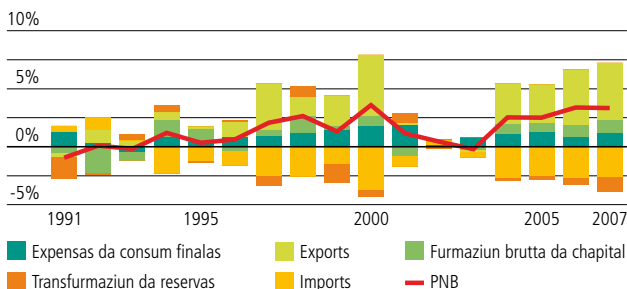
Ilis onns 1990 ha la Svizra fatg tras ina midada structurala cun ina flaiwla creschientscha economica. Davent dal 1997 è l'economia svizra puspè sa revegnida, a l'entschatta dal nov millenni han ins però pudì constatar ina clera sminuziun, tranter auter pervia da las turbulenzas en il sector finanziel.

Il ferm export sco motor da l'economia svizra

La grafica sutvart mussa la rolla impurtanta dal commerzi cun l'exteriur (exports ed imports) a partir dal 1997. Las periodas da gronda creschientscha coincidan cun in commerzi exteriur flurint e dinamic. Il exports èn damai l'element dal product naziunal brut che ha contribuì il pli ferm a la creschientscha durant ils onns da conjuntura auta (dal 1997 fin al 2000 e dal 2004 fin al 2007).

La quota dal PNB a la creschientscha economica

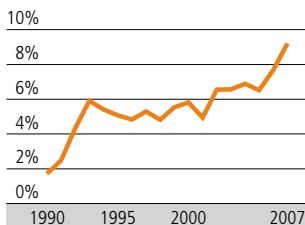
en % da l'onn precedent

La quota exteriura crescha

Muntada da la quota exteriura

al PNB tenor ils pretschs actuals

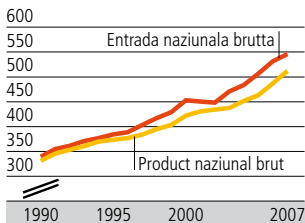

Sco consequenza dals exports dynamics è creschida la quota al product naziunal brut (il saldo tranter l'export e l'import). Quai mussa ch'ìls ulteriurs pajais vegnan adina pli impurtants per l'economia svizra.

Svilup pli dinamic da l'entrada naziunala brutta (ENB)

PNB ed ENB tenor ils pretschs actuals

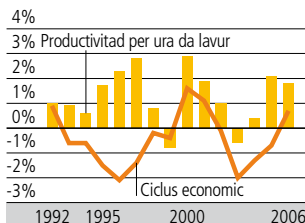
en milliardas francs

Sper la quota exteriura è creschidas fermamain ils ultims onns era las entradas (da la lavur e dal chapital) cun l'exteriur. Quai ha per consequenza che l'entrada naziunala brutta è pli dinamica ch'il product naziunal brut, e musa l'impurtanza adina pli gronda dal rest dal mund per l'economia svizra. Perquai che las filialas da las bancas svizras a l'exteriur han fatg perditas en consequenza da la crisa da finanzas, è la ENB 2007 excepziunalmain main dinamica e sa sviluppa cuntrari a la tendenza.

Il ciclus economic e la productivitat da la lavur

Rata da creschientscha annuala

Creschientscha annuala en media

Perioda	Productivitat per ura da lavur en %	Ciclus economic
1991–1996	1,3	Stagnaziun
1996–2000	1,4	Expansiun
2000–2003	0,7	Stagnaziun
2003–2006	1,4	Expansiun
1991–2006	1,2	

Suenter che l'activitad economica è vegnida mesurada a maun dal product naziunal brut pon ins sa dumandar, quant effizientamain che vegnan impundidas las resursas da producziun (lavur e chapital). L'effizienz da la lavur vegn mesurada tras la productivitat per ura da lavur prestada, v.d. a maun da la creaziun da valor per ura da lavur. La grafica e la tabella survart preschentan il svilup da la productivitat per ura da lavur ed il svilup dals ciclus economics tranter il 1991 ed il 2006. La noziun «ciclus» stat per las fluctuaziuns da l'activitad economica che preschentan ina tscherta regularitad. Questas fluctuaziuns vegnan mesuradas cun cumparegljar il svilup dal product naziunal brut e sia tendenza a lunga vista.

Da princip sa sviluppan la productivitat per ura da lavur prestada ed il ciclus economic a moda eguala: uschia correspunda p.ex. ina fasa cun ina productivitat pli auta ad ina fasa d'expansiun economica. En la perioda tranter il 1991 ed il 1996 han ins però pudì observar ina pli auta productivitat per ura da lavur, entant che l'economia è stagnada. Questa situaziun ha da far cun ina diminuziun dal dumber total da las uras da lavur prestadas durant quel temp.

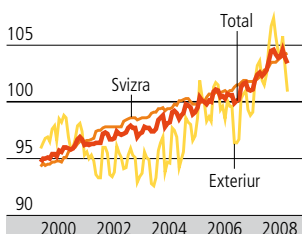
Svilup dals pretschs da consum

Midada da las medias annualas en %

	2004	2005	2006	2007	2008
Total	0,8	1,2	1,1	0,7	2,4
Aliments e bavrondas senza alcohol	0,5	-0,7	0,0	0,5	3,1
Bavrondas cun alcohol e tubac	3,5	4,7	1,1	2,1	2,6
Vestgadira e chalzers	-2,7	-0,1	1,9	0,3	4,0
Abitar ed energia	1,6	3,0	2,8	2,1	4,9
Rauba da chasa e tegnairchasa	0,3	0,0	0,1	0,3	0,8
Tgira da la sanadad	0,9	0,6	0,0	-0,2	-0,2
Traffic	1,5	3,4	2,8	1,0	3,5
Transmissiun d'infurmaziuns	-0,7	-5,7	-6,9	-3,0	-2,9
Temp liber e cultura	-0,4	-0,6	-0,2	-0,5	0,6
Educaziun ed instrucziun	1,5	1,1	1,6	1,6	1,5
Restaurants ed hotels	1,0	1,1	1,2	1,4	2,3
Ulteriura rauba e servetschs	1,1	0,9	0,9	0,1	0,8

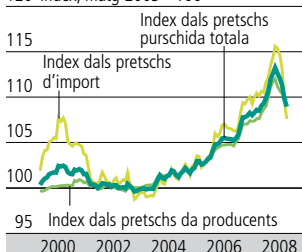
Pretschs da consum tenor la derivanza dals bails

110 Index, december 2005 = 100

Index dals pretschs da producents e d'import

120 Index, matg 2003 = 100

Indeks dals nivels da pretsch en cumparegliaziun internaziunala il 2007^p

UE-27 = 100

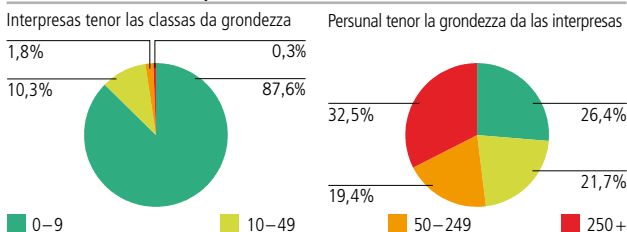
	Svizra	Germania	Frantscha	Italia
Product naziunal brut	122	103	110	103
Consum individual effectiv	130	102	109	106
Aliments e bavrondas senza alcohol	132	106	103	114
Bavrondas cun alcohol e tubac	91	97	107	105
Vestgadira e chalzers	111	103	91	103
Abitar, aua, electricitad, gas ed auters combustibels	160	113	124	105
Interiurs, equipament e tegnairchasa	106	97	104	106
Tgira da la sanadad	138	103	107	123
Traffic	104	102	99	95
Transmissiun d'infurmaziuns	111	106	108	99
Temp liber e cultura	114	100	109	101
Educaziun ed instrucziun	186	101	116	121
Restaurants ed hotels	116	98	115	104
Ulteriura rauba e servetschs	125	99	108	101
Consum collectiv effectiv	136	111	127	116
Investiziuns bruttas en indrizz ed implants	108	107	107	89
Maschinas ed apparats	97	102	99	101
Industria da construcziun	123	116	112	83
Software	100	84	107	96

La midada da structura cuntinuescha, ils manaschis pitschens e mesauns restan dominants

Dapi il 1995 (tranter il 1995 ed il 2005) è la structura da branschas da l'economia svizra sa midada cuntinuadamain. Surtut las branschas dal sector da producziun sco l'industria da construcziun, l'industria ch'elavura textilias e tgirom, il commerzi da palpieri, d'ediziun e da stampa, e la construcziun da maschinas èn stads suttamess a crisas d'occupaziun considerablas. Creschids fermamain èn percenter ils secturs che porschan servetschs specifics per interpresas, activitats dad IT, il sector da perscrutaziun e svilup, sco era il sector da la sanadad ed il champ social. La quota dal sector da servetschs a l'occupaziun totala è s'augmentada tranter il 1995 ed il 2005 da 65% sin 69% (mo interpresas da l'economia da martgà).

Ils manaschis pitschens e mesauns, damai ils manaschis cun damain che 250 emploiadas ed emploiads, èn era vinavant dominants. Els importan 99,7% dals manaschis da l'economia privata ed emploieschan dus terzs da las personas cun activitad da gudogn (2005).

Grondezza da las interpresas' il 2005

1 Mo interpresas da l'economia da martgà. La grondezza da las interpresas sa drizza tenor il dumber da plazzas a temp cumplain (las plazzas a temp parzial èn resguardadas)

Interpresas basadas sin l'economia da martgà ed emploiads tenor branschas

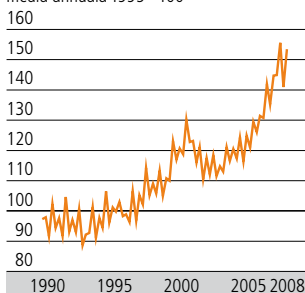
en 1000	1995		2005	
	Interpresas	Emploiads	Interpresas	Emploiads
Total	286,1	3 118,5	298,7	3 185,4
Sector 2	74,4	1 098,3	72,5	1 000,6
Minieras	0,4	5,7	0,3	4,3
Manaschis d'elavuraziun, industria da quai:				
Ind. da products alimentars e da giudiment	2,9	68,7	2,3	66,6
Com. da palpieri, d'ediziun e da stampa	4,8	77,2	4,1	60,3
Elavuraziun da petroli, industria chemica	0,8	69,6	0,9	68,5
Industria da metal	7,7	107,3	7,7	98,2
Construcziun da maschinas	3,7	113,8	3,4	98,9
Electroindustria, mecanica fina	5,2	137,3	5,0	141,7
Provediment d'energia e d'aua	0,3	18,2	0,5	24,8
Industria da construcziun	32,4	329,8	34,4	294,0
Sector 3	211,7	2 020,1	226,2	2 184,8
Commerzi; reparat. da bains da consum	74,0	625,1	68,8	614,1
Hotellaria, restauraziun	23,9	223,8	25,1	211,6
Traffic, transmissiun d'infurmaziuns	10,3	254,5	10,7	245,0
Commerzi da credits e d'assicuranzas	3,6	187,7	5,8	196,2
Com. d'immob., locaziun da bains movibels	4,1	20,1	5,4	29,8
Activitats dad IT, perscrutaziun e svilup	5,8	36,9	11,2	72,8
Servetschs relativs a l'interpresa	46,5	251,5	55,8	318,5
Admin. publica; assicur. sociala; instrucziun	4,3	52,6	4,3	64,9
Servetschs sanitar e socials	19,4	280,4	19,5	334,1
Auters servetschs per terzs	19,9	87,7	19,6	97,8

Interpresas novas il 2006

Secturs economics	Interpresas novas	Plazzas creadas	Plazzas cumplainas creadas	Plazzas parzialas creadas
Total	11 595	22 553	15 552	7 001
Sectur 2	2 349	4 903	3 878	1 025
Industria	861	1 804	1 220	584
Industria da construcziun	1 488	3 099	2 658	441
Sectur 3	9 246	17 650	11 674	5 976
Commerzi	2 372	4 353	2 907	1 446
Hotellaria, restauraziun	316	985	557	428
Traffic e transmissiun d'infurmaziuns	477	1 049	829	220
Commerzi da credits e d'assicuranzas	549	1 087	818	269
Immobilias, servetschs per interpresas	3 598	6 424	4 266	2 158
Servetschs d'informatica	827	1 339	1 005	334
Instrucziun	193	449	175	274
Sanadad publica e fatgs socials	281	740	378	362
Ulteriurs servetschs publics e persunals	633	1 224	739	485

Producziun en il sectur secundar

Svilup indexà dals resultats trimestrials, media annuala 1995=100

La producziun en il sectur secundar (senza l'industria da construcziun) è sa reducida a moda massiva en ils onns da la recensiuin tranter il 1991 ed il 1993, ed è stagnada il 1995/96: vers la fin dals onns 1990 è ella creschida a moda marcanta, per puspè crudar fermamain ils onns 2002 e 2003. A partir dal 2004 han las interpresas profità da la buna situaziun conjuncturala ed han scrit cifras positivas. En tut sa resulta en quest sectur ina creschientscha da la producziun da 50% tranter il 1990 ed il 2007.

Svieutas dal commerzi en detagl

Midadas visavi l'onni precedent en %

		2003	2004	2005 ²	2006	2007
		Total	nominal	-0,4	2,1	1,3
	real¹	-0,9	1,4	1,7	1,9	4,0
Aliments, bavrondas e products da tubac	nominal	2,6	1,8	0,2	1,1	2,9
	real ¹	1,3	0,9	0,2	1,0	2,4
Vestgadira, chalzers	nominal	-3,0	-0,5	3,6	1,8	4,5
	real ¹	-2,6	2,4	3,8	-0,1	4,2
Ulteriuras gruppas	nominal	-1,2	2,8	0,9	1,8	3,8
	real ¹	-1,3	1,5	1,1	3,4	5,0

¹ Curregi a maun da l'index naziunal dals pretschs da consum

² A partir dal 2005 na cumpiglian il «Total» e las «Ulteriuras gruppas» betg pli ils vehichels a motor ed ils carburants e combustibels

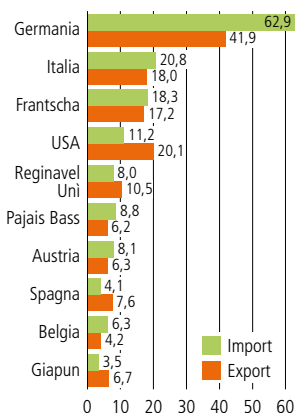
Custs da lavur

Il custs da lavur cumpiglian tut las expensas ch'ils patruns han fatg en connex cun l'occupaziun da las forzas da lavur, ed èn per regla la pli gronda cumpart dals custs da produenziun. En Svizra sa cumponan els suandantamain: 83,4% per pajas e salaris, 15% per contribuziuns socialas dals patruns e 1,6% per la furmaziun professionala, la recru-taziun da persunal ed ulteriuras expensas (2006).

Il custs da lavur èn in indicatur central da l'attractivitat da las singulas plazzas economicas e varieschan fermamain da pajais a pajais. La Svizra è cun € 33.81 per ura da lavur prestada (2006), ensemen cun il Danemar-c (€ 33.1). L'Islanda (€ 32.4) e la Svezia (€ 32.2), a la testa. Il pajais vischins da la Svizra cun custs da lavur pli auts che UE-15 (Frantscha, Germania ed Austria), registreschan valurs tranter € 26 e € 31.

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants partenaris l'onn 2007

en milliardas francs

La Svizra è in dals pajais nua ch'il commerzi cun l'exteriur ha ina da las pli autas quotas al product naziunal brut. Il pli impurtants partenaris commerzials da la Svizra èn il pajais industrial. Il 2006 èn 77,9% dals exports ed 88,1% dals imports vegnids fatgs cun quests pajais, e quai surtut en l'UE (62% dals exports, 79,5% dals imports).

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants bains

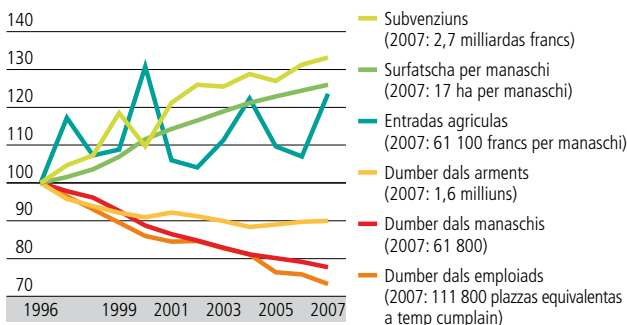
en milliuns francs

	Import			Export		
	1990	2006	2007	1990	2006	2007
Total	96 611	177 148	193 216	88 257	185 216	206 252
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	11 938	13 403	2 998	6 180	7 463
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	9 392	10 040	4 984	4 406	4 637
Chemicalias	10 625	35 785	41 260	18 422	62 975	68 811
Metals	9 025	15 519	18 477	7 537	13 424	15 498
Maschinas, electronica	19 794	32 018	35 118	25 527	38 630	43 065
Vehichels	10 230	15 495	17 098	1 485	4 942	5 723
Instruments, uras	5 786	12 171	13 678	13 330	31 305	35 388

Il terren agricul ed il gauds occupan 37% respectivamain 31% dal territori svizzer. La cuntrada è damai marcada fermamain da l'agricultura e selvicoltura. Sper la produziun d'aliments, da materials da construcziun u d'energia regenerabla, èn questas duas branschas era impurtantas per il mantegniment d'ina economia decentralisada e da la diversidad da la cuntrada. L'onn 2007 ha muntà la contribuziun cumulada da l'agricultura e da la selvicoltura ad 1,2% da la valor agiuntada brutta da l'economia svizra.

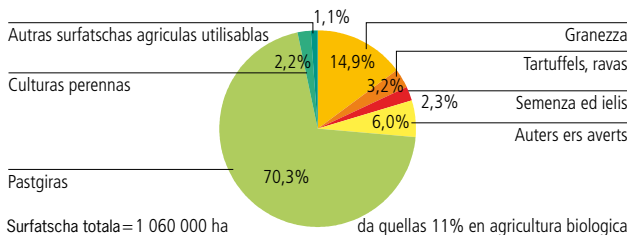
Intgins indicaturs-clav da l'agricultura

Index 1996=100

Utilizaziun da la surfatscha agricula utilisabla il 2007

enza pastgiras d'alpegiar

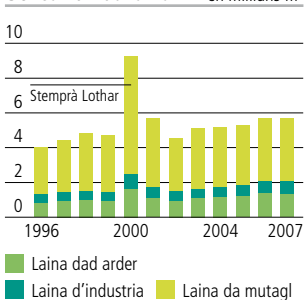

Valur da produziun¹ da l'agricultura il 2007

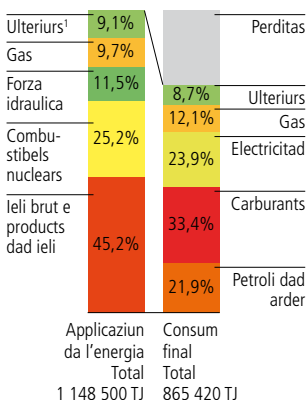
Product	en %
Products vegetals	44,1
Granezza	4,3
Plantas da pavel	13,0
Verdura e products d'iert	12,9
Fritga ed ivas	5,1
Vin	4,1
Auters products vegetals	4,7
Animals u products animalics	47,3
Arments	12,2
Portgs	9,3
Latg	21,5
Auters animals u products animalics	4,2
Servetschs agriculs	5,8
Activitads secundaras betg agriculas	2,9

¹ Valur totala = 11 milliardas francs

Utilizaziun da laina

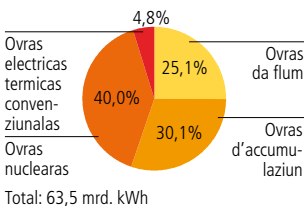

Applicaziun da l'energia e consum final il 2007

1 Incl. surpli d'export dad electricitad (0,7%)
En total 100,7%

Producziun d'electricitad il 2007

Energias regenerablas il 2007

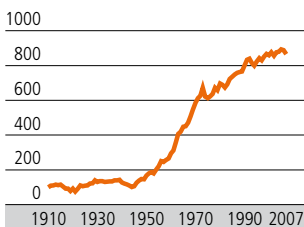
Quota al consum final	en %
Forza idraulica	12,14
Energia solar	0,14
Chalira da l'ambient	0,79
Biomassa (lain e biogas)	3,58
Energia dal vent	0,01
Energia fatga cun parts regenerablas dal rument	1,35
Energia da sereneras	0,20
Biocarburants	0,06

Il consum crescha

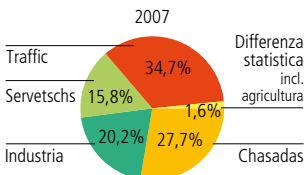
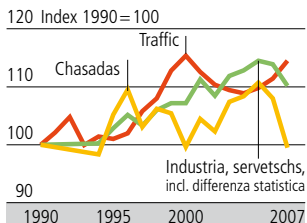
Il consum d'energia final è lià fermamain al svilup economic e demografic. Il dumber d'abitants progressiv, las abitaziuns pli spaziusas, la producziun augmentada, il consum creschent, ils vehichels a motor pesants, etc. mainan ad in consum d'energia pli aut, malgrà l'effizienz d'energia optimada. La pli gronda gruppa da consum è il traffic che importa radund in terz dal consum final d'energia.

Var 60% dal consum d'energia final vegnan cuverts cun combustibels fossils. Mo 16,9% derivan d'energias regenerablas, surtut da la forza idraulica (10,9%).

Consum d'energia final en 1000 TJ

Consum d'energia final tenor gruppas da consuments

► www.statistik.admin.ch → Themen → Energie

► www.bfe.admin.ch (Bundesamt für Energie) → Themen → Energiestatistiken

Expensas da construcziun	en milliuns francs, tenor ils pretschs dal 2000				
	1980	1990	2000	2006	2007
Total	34 198	47 588	43 708	46 983	45 792
Expensas publicas	11 389	14 507	15 983	14 890	14 433
Construcziun bassa	6 791	7 740	10 060	9 153	8 849
da quai vias	5 221	4 022	3 949
Construcziun auta	4 599	6 767	5 923	5 737	5 584
Ulteriuras expensas	22 809	33 081	27 725	32 094	31 359
da quai abitar	17 147	21 522	20 760

Construcziun d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2006	2007
Chasas d'abitar novas, cun abitaziuns	20 806	16 162	16 962	17 192	17 051
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	13 768	12 031	11 982
Abitaziuns novas	40 876	39 984	32 214	41 989	42 915
cun 1 chombra	2 122	2 010	528	480	490
2 chombras	4 598	5 248	1 779	2 125	2 724
3 chombras	7 094	8 937	4 630	7 126	7 977
4 chombras	11 557	12 487	10 783	15 636	15 598
5 chombras u dapli	15 505	11 302	14 494	16 622	16 126

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2006	2007
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 574 988	3 791 574	3 835 370
da quai vidas en %	0,74	0,55 ¹	1,26 ¹	1,07 ¹	0,97 ¹

¹ Il 1. da zercladur da l'onn sequent

Trend ad abitaziuns pli grondas ...

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta pli spert che quel da la populaziun. Tranter il 1990 ed il 2000 è quel d'abitaziuns creschi per 8%, quel da la populaziun per 6%. Il dumber da persunas en media per abitaziun è sa reduci da 2,4 sin 2,3. A medem temp è la surfatscha d'abitar en media per persuna s'augmentada da 39 m² sin 44 m².

... ed a chasas d'ina famiglia

La quota da las chasas d'ina famiglia al dumber total da bajetgs è creschida tranter il 1970 ed il 2000 da 40% sin 56%. 70% dals bajetgs novs cun abitaziuns èn oz (2007) chasas d'ina famiglia. Quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

La quota da proprietad d'abitaziuns è anc adina bassa

La gronda part da las abitaziuns (73,3%) tutga a persunas privatas (2000) – e betg, sco supponì savens, a persunas giuridicas. Tuttina è la quota da proprietad d'abitaziuns en Svizra relativamain bassa: mo 34,6% da las abitaziuns abitadas permanentamain èn vegnidas duvradas il 2000 dals proprietaris sez. Quai è lunschor la pli bassa quota en tut ils pajais europeics. Malgrà tut è la quota da proprietad d'abitaziuns s'augmentada dapi il 1970, quai ch'è d'attribuir a l'augment rapid da la proprietad en condomini.

Indicaturis impurtants dal turissem

	2000	2006	2007
--	------	------	------

Purchida (letgs)¹

Hotels e manaschis da cura	264 495	271 591	270 146
----------------------------	---------	---------	---------

Dumonda: arrivadas en 1000

Hotels e manaschis da cura	13 894	14 811	15 633
----------------------------	--------	--------	--------

Dumonda: pernottaziuns en 1000

Hotels e manaschis da cura	35 020	34 848	36 365
Giasts svizzers	14 862	15 204	15 447
Giasts da l'exteriur	20 158	19 644	20 918

Durada dal segiurn Pernottaziuns

Hotels e manaschis da cura	2,5	2,4	2,3
Giasts svizzers	2,5	2,2	2,1
Giasts da l'exteriur	2,6	2,5	2,5

Occupaziun brutta dals hotels e manaschis da cura

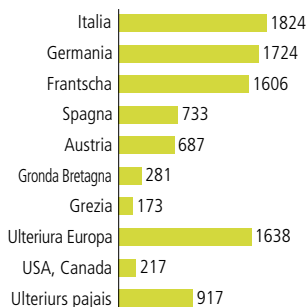
en % dals letgs disponibels	36,2	35,2	36,9
-----------------------------	------	------	------

Bilantscha turistica in milliuns francs

Entradas dals giasts da l'exteriur en Svizra	11 223	13 544	14 623
Expensas dals turists svizzers a l'exteriur	9 167	11 556	12 298
Saldo	2 057	1 988	2 325

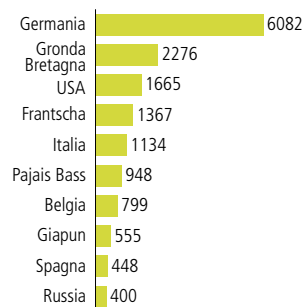
¹ Letgs disponibels: dumber total da letgs en ils manaschis registrads

Destinaziuns dals Svizzers¹ 2005

¹ Popolaziun permanenta, viadis a l'exteriur, cun pernottaziuns, en 1000; total: 9,8 milliuns

Pernottaziuns dals giasts da l'exteriur in Svizra¹ 2007

¹ en 1000, senza paratellaria

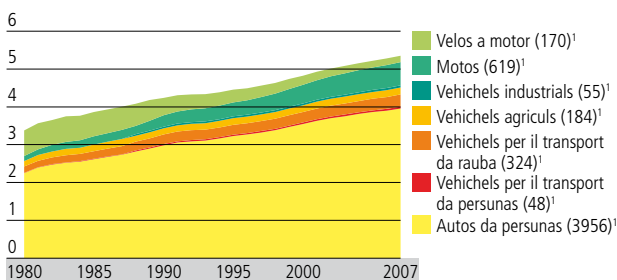
Infrastructura

Var in terz da la surfatscha dal terren abità vegn utilisada per il traffic (tenor la statistica d'areal dal 1992/97).

L'onn 2006 importava la lunghezza da la rait da viafier 5065 km, quella da las vias naziunalas 1758 km (da quai 1361 km autostradas), da las vias chantunalas 18 117 km e quella da las vias communalas 51 446 km (stadi dal 1984).

Dumber dals vehichels a motor sin via

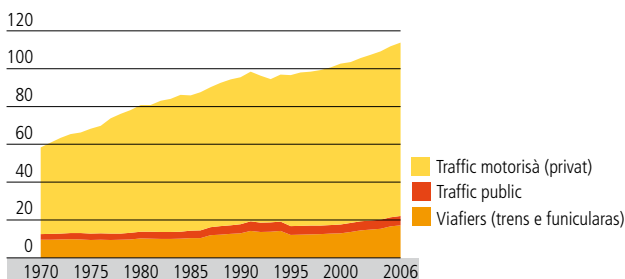
en milliuns

1 En parantesas: il dumber dal 2007, en 1000

Prestaziuns da traffic en il traffic da personas

en milliardas kilometers per persona ed onn

Mobilitad quotidiana il 2005

Media per persona e di¹

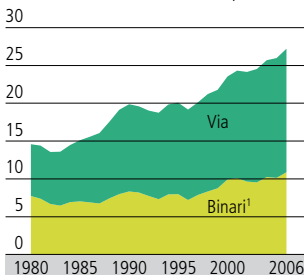
	Distanza per di en km	Temp per viadi il min. ²		Distanza per di en km	Temp per viadi il min. ²
Total	38,2	98,4	Meds da traffic		
Intent dal traffic			A pe	2,1	36,9
Lavur e scolaziun	10,6	22,3	Velo	0,8	4,3
Cumpras	4,4	13,3	Velo a motor	0,1	0,2
Service ed accumpagnament	0,5	1,0	Moto	0,6	1,3
Activitad commerciala, viadi da servetsch	3,3	6,4	Auto	25,5	38,4
Temp liber	16,8	50,0	Bus/tram	1,5	6,1
Betg determinà	2,5	5,4	Auto da posta	0,2	0,4
			Tren	6,2	7,2
			Auters	1,2	3,6

1 Mobilitad quotidiana da la populaziun che abita dapi 10 onns e dapli permanentamain en Svizra

2 Incl. temp da spetga

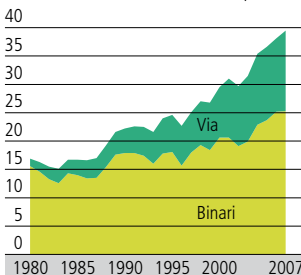
Traffic da martganzia

Traffic en total, prestaziuns da traffic en milliardas tonnas kilometricas per onn

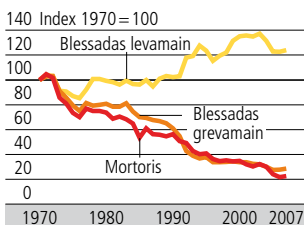

¹ Tonnas kilometricas nettas senza il pais dals vehichels per il transport da rauba (incl. chars annexs), containers e recipients mobils en il traffic cumbinà

Traffic che traversa las Alps, volumen da traffic en milliuns tonnas nettas per onn

Persunas disgraziadas en il traffic sin via

Persunas blessadas tenor categorias da traffic

Traffic sin via (2007)	
Mortoris	384
Persunas blessadas grevamain	5 235
Persunas blessadas levamain	21 897
Traffic da viafier (2006)	
Mortoris	26
Traffic aviatic (2007)	
Mortoris en Svizra	12

Custs dal traffic

Il custs da l'economia publica per il traffic, damai ils imports pajads dals chaschunaders, dal maun public u da terzas personas, han importà il 2003 bundant 75 milliardas francs. La mobilitad ans custa pia in pau dapli ch'il sector da la sanadad u il sistem da furnaziun public. Il custs per il traffic sin via è radund sis giadas pli auts che quels per il traffic da viafier. Il custs per il traffic d'autos da personas muntan a 50 raps per persuna e kilometer, il custs per il traffic da viafier a 40 raps. En il sector dal traffic da martganzia custa la tonna kilometrica 57 raps per il traffic da camiuns pesants e 27 raps per il traffic da viafier. Radund 6,5 da las 75 milliardas francs è custs externs che na vegnan betg purtads dals chaschunaders, mabain d'autras personas (surtut era il custs che resultan da donns da l'ambient e da la sanadad, però era da donns vi d'edifizis e sminuziuns da la valor). Tenor studis pli novs incumbensads da l'Uffizi federal da svilup dal territori (ARE), chaschunan il traffic sin via ed il traffic da viafier mintg'onn 8,5 milliardas francs custs externs (onn da referenza 2005).

	Onn ¹	Svizra	Germania	Grezia
Abitants (entschatta da l'onn) en 1000	2008	7 591	82 221	11 215
Abitants per km ²	2006	180	231	84
Quota da las personas sut 15 en %	2007	15,8	13,9	14,3
Quota da las personas sur 64 en %	2007	16,2	19,8	18,6
Naschientschas per 1000 abitants	2007	9,7	8,3	9,8
Naschientschas ordaifer la lètg en %	2007	16	30	5
Maridaglias per 1000 abitants	2007	5,3	4,5	5,2
Divorzi per 1000 abitants	2007	2,6	2,3	1,2
Saldo da migraziun per 1000 abitants	2007	9,9	0,5	3,7
Quota dals esters domiciliads en % da la pop.	2004	21,8	8,9	8,1
Persunas per chasada privata	2005	2,2	2,1	2,6
Persunas da 25–34 onns cun diplom stgalim terziar en %	2005	31	23	25
Access a l'Internet da las chasadas en %	2007	70	71	25
Aspectativa da vita umens en onns	2006	79,2	77,2	77,2
Aspectativa da vita dunnas en onns	2006	84,2	82,4	81,9
Mortalitad da pops ²	2007	3,9	3,8	3,8
Medis pratigants per 100 000 abitants	2007	390	346	500
Custs dal sector da sanadad en % dal PNB	2007	11,3	10,6	9,1
Expensas per la segirt. sociala en % dal PNB	2005	29,2	29,5	24,2
Surfatscha agrara en % da la surf. totala	2005	38,2	48,8	64,9
Surfatscha da gaud en % da la surf. totala	2005	30,5	31,8	29,1
Emissiuns CO ₂ da la combustiun da purtaders d'energia fossils en t per abitant	2004	6,0	10,3	8,5
Autos da personas per 1000 abitants	2004	516	550	379
Accidents da traffic sin via: disgraziads per 1 miu. abitants	2005	55	65	145
Persunas cun gudogn en l'agricultura en %	2007	4,0	2,3	11,6
Persunas cun gudogn en l'industria en %	2007	22,9	29,4	22,4
Persunas cun gudogn en ils servetschs en %	2007	73,1	67,9	66,1
Quota da gudogn dunnas 15+ onns	2007	59,9	52,8	42,7
Quota da gudogn umens 15+ onns	2007	75,8	66,0	64,7
Quota da dischoccupaziun (tenor definiziun internaziunala)	2007	3,6	8,6	8,1
Dunnas	2007	4,5	8,7	12,6
Umens	2007	2,9	8,4	5,0
Persunas da 15–24 onns	2007	7,1	12,1	22,0
Dischoccupads sur lung temp en % dals dischoccupads	2007	40,8	56,6	50,3
Dunnas en plazzas parzias en % ³	2007	59,3	46,2	10,5
Umens en plazzas parzias en % ³	2007	12,9	9,5	2,8
Temp da lavur emnil en uras	2007	41,7	39,5	40,6
Commerzi cun l'exteriur (bains e servetschs) en % dal PNB	2006	49	42	28
PNB per abitant, rectificgà tenor la capacidà da cumpra en US\$	2006	37 747	31 950	23 200
PNB, creschientscha annuala reala en media, per onn en %	1985–2006	1,5	1,4	...
Rata d'inflaziun	2007	0,8	2,3	3,0
Surpli/deficit public en % dal PNB	2007	0,8	0,4	–2,8
Daivets publics en % dal PNB	2007	56,8	65,0	94,5

¹ ubain il davos onn disponibil

³ da las dunnas resp. dals umens cun gudogn

² uffants morts en l'emprim onn da vita per 1000 naschientschas vivas

Spagna	Frantscha	Italia	Pajais Bass	Austria	Svezia	Reginavel Uni	UE27
45 283	63 753	59 618	16 404	8 332	9 183	61 186	497 482
85	110	192	483	98	20	246	118
14,5	18,6	14,1	18,1	15,6	17,0	17,6	15,8
19,7	16,2	19,9	14,5	16,9	17,4	16,0	16,9
10,8	12,8	9,5	11,0	9,2	11,7	12,6	10,6
28	50	21	40	38	55	44	32
4,6	4,2	4,2	4,5	4,3	5,2	5,2	4,9
1,2	2,2	0,8	2,0	2,4	2,3	2,6	2,0
16,7	1,1	8,3	-0,4	3,9	5,9	2,6	4,0
6,6	5,6	3,4	4,3	9,4	5,3	4,7	
2,9	2,4	2,6	2,3	2,4	...	2,3	2,4
40	39	16	35	20	37	35	...
45	49	43	83	60	79	67	54
77,7	77,3	77,9	77,7	77,2	78,8	72,5	75,2
84,4	84,4	83,8	82,0	82,8	83,1	81,1	81,5
3,7	3,8	3,8	4,1	3,7	2,5	4,5	4,7
368	338	...	370	376	357	236	347
8,4	11,1	8,7	9,3	10,1	9,2	8,4	
20,8	31,5	26,4	28,2	28,8	32,0	26,8	27,2
58,1	53,8	50,0	57,8	39,0	7,9	70,1	...
35,9	28,3	33,9	10,8	46,8	67,1	11,8	...
7,7	6,2	8,0	11,4	9,2	5,8	9,0	...
454	494	581	448	501	456	504	...
102	88	93	46	93	49	55	...
4,5	3,5	3,9	3,1	5,9	2,3	1,4	5,7
29,3	23,1	30,3	20,2	27,4	21,7	22,3	27,7
66,2	73,4	65,7	76,8	66,8	76,0	76,4	66,6
48,2	51,4	37,9	59,3	53,4	60,4	55,3	49,7
68,5	62,2	60,8	73,3	69,5	68,3	69,1	65,3
8,0	7,7	5,7	3,2	4,4	6,9	4,8	7,0
10,5	8,4	7,4	3,7	5,1	7,4	5,2	7,7
6,1	7,1	4,6	2,8	3,9	6,4	5,5	6,5
18,2	18,2	18,5	6,1	8,7	23,5	14,3	15,4
21,2	41,3	49,9	41,7	27,9	12,9	24,7	43,7
23,0	30,5	26,6	74,9	41,5	40,3	42,5	31,3
4,3	5,7	4,9	23,7	7,4	11,7	10,8	7,8
40,9	39,2	39,2	38,9	42,5	39,8	42,5	40,5
29	28	28	70	53	47	30	38
29 382	31 048	28 866	36 548	35 695	34 870	32 990	...
2,9	2,2	1,7	2,7	1,9	2,0	2,6	...
2,8	1,6	2,0	1,6	2,2	1,7	2,3	2,3
2,2	-2,7	-1,9	0,4	-0,5	3,5	-2,9	-0,9
36,2	64,2	104,0	45,4	59,1	40,6	43,8	58,7

Summa da bilantscha e gudogns da las bancas il 2007

Gruppas da bancas	Dumber d'instituts		Summa da bilantscha		Gudogn ann.		Sperdita ann.	
	1990	2007	en miu. fr.	midadas ¹	en miu. fr.	en miu. fr.	en miu. fr.	
Total	495	330	3 457 897	8,3	14 101	4 306		
Bancas chantunalas	29	24	356 580	3,9	2 627	–		
Bancas grondas	4	2	2 341 136	6,5	2 847	4 251		
Bancas reg. e cassas da spargn	204	76	85 311	–0,7	506	–		
Bancas Raiffeisen ²	2	1	123 076	8,0	701	–		
Ulteriuras bancas	218	183	487 838	18,8	6 498	31		
Filialas da bancas estras	16	30	34 444	45,6	457	23		
Banchiers privats	22	14	29 513	59,0	464	–		

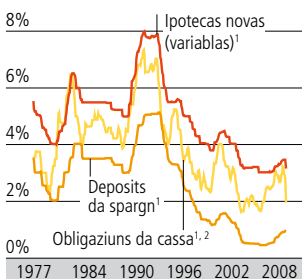
1 Midada visavi l'onn precedent en %

2 In'associaziun cun 390 instituts affiliads per la fin da l'onn 2007

Structura da bilantscha da las bancas il 2007

Activas	en %
Total	100
da quai exterior	67,1
Meds liquids	0,8
Pretensiuns da palpiris monetars	3,4
Pretensiuns visavi bancas	29,3
Pretensiuns visavi clients	20,9
Pretensiuns ipotecaras	19,7
Effectivs da commerz in vaglias	14,8
Investiziuns finanzialas	2,1
Participaziuns	1,3
Investiziuns realas	0,6
Ulteriuras activas	6,9
Passivas	in %
Total	100
da quai exterior	62,1
Duairs da palpiris monetars	5,1
Duairs visavi bancas	26,7
Daners da clientella	43,8
Duairs en furma da spargn e d'investiziun	9,7
Ulteriurs duairs a vista ed a temp	24,7
Obligaziuns da cassa	1,2
Emprests ed emprests ipotecars	9,7
Ulteriuras passivas	9,2
Agens meds	4,1

Tschains

1 Fin il 2007: valur media da tut las bancas chantunalas, a partir dal 2008: valur media da 60 instituts (incl. tut las bancas chantunalas)

2 Fin il 2007: per ina durada da 3–8 onns, a partir dal 2008: per ina durada da 5 onns

Curs da devisas in Svizra¹

	2003	2005	2007
\$ 1	1,3453	1,2458	1,1999
¥ 100	1,1620	1,1309	1,0191
€ 1	1,5210	1,5481	1,6427
£ 1	2,1974	2,2634	2,4011

1 Curs d'acquist da las bancas, media annuala

Assicuranzas privatas il 2007

en miu. fr.

Rom d'assicuranza	Entradas ¹	Expensas ¹
Total	120 873	81 134
Assicuranza da vita	35 417	35 242
Accidents e donns	49 793	28 795
Reassicuranza	35 663	17 097

1 En Svizra ed a l'exteriur

► www.statistik.admin.ch → Themen → Banken, Versicherungen

► www.snb.ch (Schweizerische Nationalbank)

► www.finma.ch (Eidgenössische Finanzmarktaufsicht: Privatversicherungen)

Ilis trais nivels dal sistem da la segirtad sociala

En Svizra sa cumpona il sistem da la segirtad sociala da trais nivels:

- L'emprim nivel cumpiglia ultra da la segirada individuala da l'existenza il provediment da basa. Quel è avert per tuts e cumpiglia il sistem da furnaziun, il sistem giuridic e la segirtad publica.
- Il segund nivel cumpiglia tut las assicuranzas socialas e duai prevegnir a ristgs sco vegliadetgna, malsogna, invaliditad, dischoccupaziun e maternitad.
- Il terz nivel cumpiglia finalmain tut las prestaziuns socialas tenor basegn. L'agid social public è la davosa rait en il cumbat cunter la malsegirtad sociala. El vegn pir actual, cura che las ulteriuras mesiras da la segirtad sociala na fan betg effect (princip da subsidiarità).

Avant ch'i vegn fatg diever da l'agid social, datti sin il terz nivel anc ina retscha da prestaziuns tenor basegn che duain evitar la dependenza da l'agid social. Ins distingua tranter prestaziuns che garanteschan il provediment da basa (p.ex. stipendis u assistenza giudiziala gratuita) e prestaziuns che cumpletteschan assicuranzas socialas insufficientas u exaustas resp. la segirada privata insufficienta.

Expensas totalas per la segirtad sociala

Per l'onn 2006 han las expensas totalas da la segirtad sociala muntà a 138,5 milliardas francs. Da questa summa èn vegnidas pajadas 127,4 milliardas francs per las prestaziuns socialas sco talas. Var quatter tschintgavels da quellas van sin il conto da las assicuranzas socialas (pia il segund nivel dal sistem da la segirtad sociala).

Segirtad sociala: expensas ed entradas

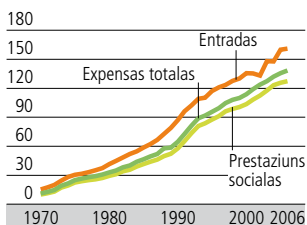
en milliardas francs, senza dumbraziuns dublas

	1990	1995	2000	2005	2006
Expensas totalas	64,6	95,6	113,7	135,5	138,5
da quai prestaziuns socialas	57,8	87,6	103,5	125,7	127,4
Entradas	87,1	117,0	135,7	160,0	161,1
Quota da las expensas socialas ¹	19,5	25,6	26,9	29,3	28,4

¹ Expensas totalas en relaziun cun il PNB

Segirtad sociala: expensas ed entradas

en milliardas francs

Prestaziuns socialas il 2006 tenor funcziuns

	en %
Vegliadetgna	44,5
Malsognas, tgira da la sanadad	26,4
Invaliditad	12,5
Survivenza	4,4
Famiglia, uffants	4,9
Dischoccupaziun	3,8
Isolaziun sociala	2,9
Alloschi	0,6

Expensas per tge ?

La distribuziun da las prestaziuns socialas sin ils singuls ristgs e basegns (funcziuns da las prestaziuns socialas) è marcantamain ineguala: passa quatter tschintgavels da las prestaziuns socialas vegnan impundids per ils facturs da ristga vegliadetgna, malsogna ed invaliditad.

Assicuranzas socialas: beneficiaris il 2007

en 1000

AVS: rentas da vegliadetgna	1 755,8	PP ² : rentas d'invaliditad	134,8
AVS: rentas supplementaras	69,8	PP ² : ulteriuras rentas	87,9
AVS: rentas da survivents	148,5	AI: rentas d'invaliditad	295,3
PS a l'AV ¹	155,6	AI: rentas supplementaras	183,9
PS a l'AS ¹	3,1	PS a l'AI	97,9
PP ² : rentas da vegliadetgna	507,3	AA ³ : rentas da survivents	26,2
PP ² : rentas per vaivas e vaivs	166,1	AA ³ : rentas d'invaliditad	85,5
		ADI ⁴	261,3

1 Prestaziuns supplementaras a l'assicuranza per la vegliadetgna/assicuranza da survivents

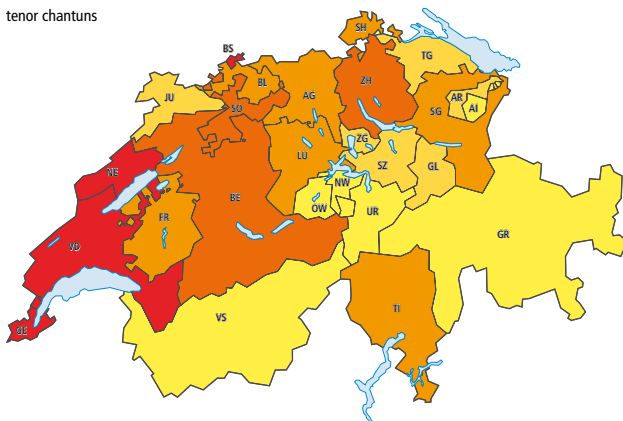
2 Prevenziun professiunala (cifras 2006)

3 Assicuranza d'accidents (cifras 2006)

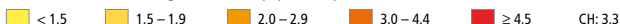
4 Assicuranza da dischoccupads

Cas d'agid social il 2006

tenor chantuns

Quota dals beneficiaris d'agid social da la populaziun permanenta, en %

Agid social

245 000 personas, quai corresponda a 3,3% da l'entira populaziun, han stuì vegnir sustegnidas l'onn 2006 cun prestaziuns da l'agid social. I dat considerablas differenzas regionalas: ils chantuns urbans han quotas da l'agid social bler pli autas ch'ils chantuns rurals.

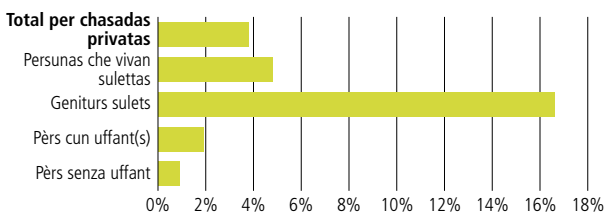
Il ristg da stuair dumandar per agid social è fitg different tenor la vegliadetgna, la structura da famiglia e la naziunalitad da las persunas.

- La pli auta quota da l'agid social chatt'ins tar uffants e giuvenils sut 18 onns. En general sa sminuescha la quota pli veglias che las persunas vegnan. Sulettamain en la gruppa da persunas tranter 36 e 45 onns è la quota levamain pli auta. Quai ha savens da far cun ils custs per ils uffants, las perditas da gudogn, ils divorzis u la reducziun dal grad d'occupaziun.

- Persunas che educheschan sulettas dumondan spezialmain savens per prestaziuns da l'agid social. La grevizza finanziala tras ils custs per ils uffants ensemen cun custs supplementars pervi da la separaziun u dal divorzi pon augmentar il ristg da stuaire dumandar agid social. Ultra da quai èsi per regla impussibel da lavurar a temp cumplain pervi da la tgira dals uffants.
- Il ristg da stuaire dumandar per agid social è blier pli grond per persunas da naziunalitad estra che per persunas svizras. Quai ha da far principalmain cun la qualificaziun professiunala insufficienta, las pitschnas schanzas al martgà da lavur e la structura da famiglia.

Cas d'agid social il 2006		in %
Total		3,3
Classas da vegliadetgna		
0–17 onns		4,9
18–25 onns		4,5
26–35 onns		3,6
36–45 onns		3,9
46–55 onns		3,1
56–64 onns		2,1
65–79 onns		0,2
80 onns e dapli		0,6
Persunas da naziunalitad svizra		
Umens		2,3
Dunnas		2,2
Persunas da naziunalitad estra		
Umens		6,9
Dunnas		7,0

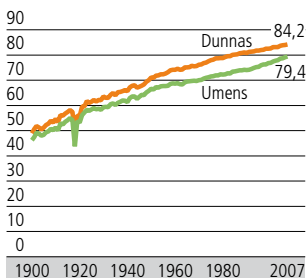
Quota da sustegn¹ tenor las differentas unitads il 2006

¹ Quota da sustegn: relaziun tranter il dumber da las unitads da sustegn ed il dumber da las chasadas privatas, en %

Las finamiras las pli impurtantas da l'agid social èn la recuperaziun da l'indipendenza economica e l'integraziun en la societad. Schebain questas finamiras vegnan cuntanschidas, dependa fermamain da la durada da retratga da l'agid social. Ina meglra situaziun da gudogn e l'integraziun en la vita professiunala gidan surtut persunas pli giuvnas a daventar independentas da l'agid social. Ina buna furmaziun professiunala è pia in factur impurtant per meglras schanzas al martgà da lavur.

Aspetativa da vita

onn da vita) – cunzunt pervia da malsognas dal cor ischemas, accidents ed intervenziuns violentas, sco era pervia da cancer dal lom.

Stadi da sanadad

88% dals umens ed 85% da las dunnas inditgeschan il 2007 d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens e da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Ma betg darar paran problems corporals u psichics temporars da disturbar la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onn durant 9 dis incapabels da lavurar pervi da malsognas u accidents, sin nivels da furmazion pli auts main savens (8,7 dis), sin nivels pli bass pli savens (15,6 dis).

Malsognas infectusas¹ 2007

Infecziuns gastrointestinalas acutas	7 840
Meningitis	73
Epatitis B	105
Tuberculosa	473
AIDS	154

¹ Cas novs da malsogna

Accidents il 2007

	Umens	Dunnas
Accidents da lavur	205 745	57 147
Accidents ordaifer il temp da lavur	287 807	170 229

Impedids¹ 2008

	Umens	Dunnas
Grad d'invaliditad		
40 – 49%	5 258	6 390
50 – 59%	20 454	20 585
60 – 69%	8 946	7 735
70 – 100%	101 649	81 045

¹ Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditad

Raschuns da mort il 2006

	Mortoris		Quota da mortalitad ¹	
	Umens	Dunnas	Umens	Dunnas
Tut las raschuns da mort	29 212	31 071	625,0	399,0
da quai:				
Malsognas infectusas	309	314	6,9	4,4
Malsognas da cancer en total	8 624	7 037	187,0	117,0
Sistem da la circulaziun dal sang	10 110	12 282	208,0	131,0
Malsognas dal cor ischemas	4 721	4 451	98,0	47,5
Malsognas cerebrovascularas	1 568	2 465	31,7	27,1
Organs da respiraziun en total	1 984	1 702	40,1	20,1
Accidents ed intervenziuns violentas	2 218	1 503	52,8	24,6
Accidents en total	1 264	987	29,7	13,6
Suicidis	863	445	20,9	9,4

¹ Quota standardisada tenor vegliadetgna 100 000 abitants

Mortalitad da pops

	1970	1980	1990	2000	2006	2007
per 1000 naschientschas vivas	15,0	9,1	6,8	4,9	4,4	3,9

Consum dad alcohol, tubac e drogas illegalas il 2007

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e giuvens creschids – per gronda part mo in pèr giadas u da temp en temp. Actualmain consumeschan circa 4% da las persunas tranter 15 e 39 onns cannabis; il 1992 eran quai pir 2%. Ord vista da la sanadad publica è però il consum d'alcohol e da tubac bler pli gravant che quel da cannabis. En tut fiman radund 28% da la populaziun, 24% da las dunnas e 32% dals umens. Questas cifras èn sa sbassadas levamain dapi il 1992, il pli marcant tar las persunas da 35 fin 44 onns, oravant tut tar ils umens (da 41% sin 32%; dunnas: da 31% sin 27%). La part da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida sin 14% (1992: 21%).

Prestaziuns il 2007

	en % ¹	
	Umens	Dunnas
Consultaziuns dal medi	73,4	86,2
Dis d'ospitalisaziun	10,7	12,2
Spitex	1,4	3,6

¹ Populaziun a partir da 15 onns

Medis e dentists

per 100 000 abitants

	1980	2007
Medis cun ina pratica	117	205
Dentists	35	52

Rata d'ospitalisaziun en ils ospitals acuts il 2007^P

	Total	Umens	Dunnas
15–59 onns	12,7	10,6	14,9
60–79 onns	29,3	32,0	26,9
80+ onns	46,1	53,4	42,3

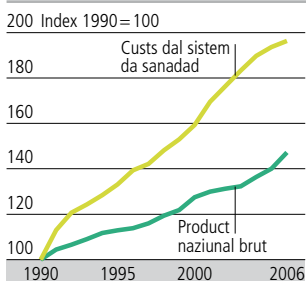
¹ da la gruppa sociala pertutgada

Instituziun medicinal-sociala il 2007^P

	in 1000	in % ¹
Dumber da clients: en total	183,4	2,4
da quai:		
Clients ≥ 80 onns	101,7	29,1
Umens	25,9	21,8
Dunnas	75,8	32,8

¹ da la gruppa sociala pertutgada

Custs per la sanadad

Il 2006 è vegnì duvrà 10,8% dal product naziunal brut per la sanadad publica; il 1990 pir 8,1%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida:

p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è perencunter il fatg che la gliעד vegn pli veglia e l'augment da las prestaziuns da las assicuranzas socialas.

	en miu. fr.	1996	2006
Total		37 469	52 773
Tractament staziunar		17 744	24 063
Tractament ambulat		10 933	16 588
da quai:			
Medis		5 306	7 538
Dentists		2 682	3 398
Spitex		773	1 141
Autras prestaziuns ¹		1 269	1 788
Bains da sanadad ²		4 540	6 561
da quai:			
Apotecas		2 812	3 815
Medis		996	1 673
Prevenziun		967	1 141
Administraziun		2 015	2 631

¹ Sco analisas da labor, radiologia, transports

² Medicaments ed apparats terapeutics

Svilup ad in spazi da furmaziun svizzer

Il sistem da furmaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La varietad dals differents systems da furmaziun sa mussa surtut en la scola obligatorica: tut tenor chantun datti per exempel sin il stgalim secundar I dus, trais u quatter differents tips da scola che vegnan distinguids tenor pretensiuns da prestaziun; era il temp total d'instrucziun durant ils nov onns da scola obligatorics variescha tranter 7100 ed 8900 uras per scolar.

Il sector da furmaziun svizzer sa mida: ils chantuns han reformà ils ultims onns lur systems da furmaziun, structuradas naziunalas èn vegnidas transformadas (introducziun da la maturitad professiunala e da las scolas autas spezialisadas, realisaziun da la reforma da Bologna), l'interess per la furmaziun è creschì e las scolas d'instrucziun generala han survegnì dapli impurtanza.

Scolars e students

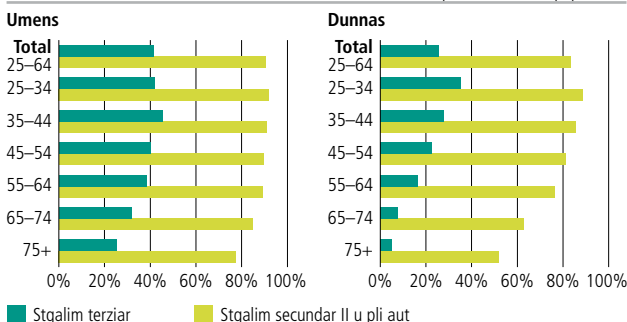
Stgalim da scola	Dumber en 1000			Quota da dunnas, en %		
	1980/81	1990/91	2007/08	1980/81	1990/91	2007/08
Total	1 234,1	1 291,8	1 506,8	46	46	48
Scolina	120,3	139,8	151,7	49	49	49
Scola obligatorica	849,6	711,9	788,1	49	49	49
Stgalim primar	451,0	404,2	445,1	49	49	49
Stgalim secundar I	362,3	271,6	298,4	49	49	50
Plan d'instrucziun spezial	36,4	36,2	44,6	39	38	37
Stgalim secundar II	299,0	295,8	329,9	43	45	47
Scolas da furmaziun generala ¹	74,8	74,5	103,1	53	55	59
Scolaziun professiunala ²	224,2	221,3	226,8	39	42	41
Stgalim terziar	85,3	137,5	225,9	30	35	49
Scolas autas universitaras	61,4	85,9	116,9	32	39	50
Scolas autas spezialisadas	60,8	48
Furmaziun professiunala superiura	...	36,2	48,1	...	33	50
Stgalim nundeterminà	–	6,7	11,3	–	51	49

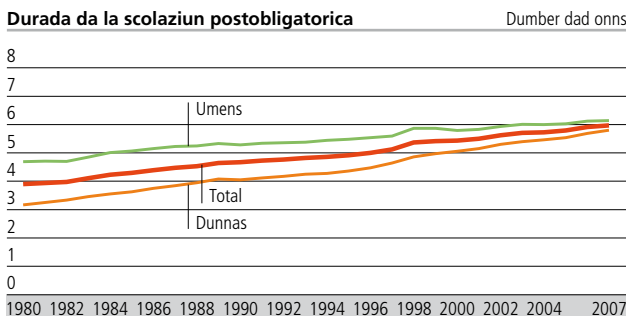
1 Incl. scolas per professiuns d'instrucziun e preparaziun per la maturitad professiunala sunter l'emprent dissadi

2 Incl. emprendissadis scursanids e scolaziuns preprofessiunalas

Stadi da furmaziun il 2008

Quota en pertschient da la populaziun

Differenzas tranter las schlattainas: anc adina fitg decisivas per la tscherna dal studi

Da l'expansiun da furmaziun dals ultims decennis han profità surtut las dunnas. Las differenzas da furmaziun tipicas per la schlattaina èn sa sminuidas constantamain. Oz cumenzan praticamain tuttina bleras dunnas sco umens ina scolaziun postobligatorica e la termineschan era. La scolaziun dals umens dura però anc oz pli ditg che quella da las dunnas, ed era lur quota d'entrada en il stgalim terziar resta pli auta.

Las mattas han dapli success en la scola obligatorica ch'ils mats: ellas repetan main savens ina classa, appartegnan pli darar a classas spezialas e sin il stgalim secundar I frequentan ellas pli savens tips da scola pre-tensius. A la fin dal temp da scola obligatoric disponan ellas – sco quai ch'ils studis PISA cumprovan – da meglras abilitads da leger, però da mendras enconuschientschas matematicas ch'ils mats; quests resultats stattan en ferm connex cun ils vegls musters da la repartiziun da las rollas tranter la dunna e l'um.

Era quai che pertutga la tscherna da la direcziun da studi datti cleras differenzas: en il sector da l'industria e dal mastergrn predomineschan ils umens, en la vendita ed en la tgira da la sanadad e dal corp las dunnas. La relaziun tranter las schlattainas è strusch sa midada dapi il 1980. Era en las scolas autas restan las differenzas grondas: ils umens prefereschon anc adina ils secturs tecnica, ciencias natiralas ed economia, entant che las dunnas s'interessan plitost per las ciencias umanas, il champ social e l'art applitgà.

PISA 2006: resultats sur la media da l'OECD

La Svizra ha cuntanschi buns resultats en tut ils secturs examinads da PISA 2006 (scienzas natiralas, matematica e leger). En las ciencias natiralas – il tema central dal 2006 – munta la valor media dals giuvenils en Svizra a 512 puncts ed è uschia pli auta che la media dals stadis da l'OECD da 500 puncts. Tenor ils nivels da cumpetenzza signifitga quai che 10 pertschient da las scolaras e dals scolars da 15 onns en Svizra fan part dals pli auts nivels 5 e 6; en la media da l'OECD èn quai 9 pertschient. Cuntrari cuntanschan var 16 pertschient dals giuvenils en Svizra – e 19 pertschient en la media da l'OECD – maximalmain il nivel da prestaziun 1 (il pli bass nivel).

Scolaziuns terminadas il 2007

	Total	Dunnas en %
Stgalim da scola		

Stgalim secundar II

Attestats da la mat. gimnas.	17 461	58,1
Attestats da la mat. prof.	10 615	44,8
Diploms da la scolaz. prof. ¹	51 487	42,0
Diploms da la scola media commerziala	2 474	51,4

Stgalim terziar

Scolaziun professiunala superiura		
Dipl. da scolas prof. sup.	4 186	31,9
Diploms federals	2 563	17,8
Certificats prof. federals	11 723	37,3
Scolas autas spezializadas		
Diploms	9 649	41,3
Diploms da bachelor	1 874	85,5
Diploms da master	218	71,6
Scolas autas universitaras		
Licenziats/diploms	7 015	55,1
Diploms da bachelor	7 168	48,7
Diploms da master	3 626	43,1
Doctorats	3 236	38,5

1 Incl. attests professiunals federals

**Persunas d'instrucziun il 2006/07^P
Personal da scolas autas il 2007**

	Equivalent en temp cumplain	Dunnas en %
Scolina	8 200	95,6
Scola obligatorica ¹	52 500	65,8
Stgalim primar	29 400	78,9
Stgalim secundar I	23 100	51,4
Stgalim secundar II ²	7 700	41,4
Scolas autas universitaras	31 504	41,4
Professurs/professuressas	2 849	14,6
Ulteriurs docents	2 722	24,4
Assistents ³	15 002	40,1
Scolas autas spezializadas	11 198	41,3
Professurs/professuressas	3 682	31,0
Ulteriurs docents	2 150	39,6
Assistents ³	2 043	37,4

1 Senza scolas cun in plan d'instrucziun spezial

2 Mo scolas da furmaziun generala (scolas da maturitad, scolas medias professiunalas e da diplom, e.a.)

3 Incl. collavuraturs scientificis

**Expensas publicas per la furma-
ziun il 2006** en milliardas francs

Total	26,8
da quai salaris per las personas d'instrucziun	14,6
Scolina	1,0
Scola obligatorica	11,4
Scolas spezialas	1,3
Scolaziun prof. fundamentala	3,4
Scolas da furmaziun generala	2,1
Furmaziun professiunala superiura	0,1
Scolas autas	7,0
Incumbensas betg divisiblas	0,5

Formazione permanente

Ins po distinguer duas furmas da perfeziunament: la furmaziun nunformala (frequentar curs, seminaris, instrucziun privata, dietas u conferenzas) e l'emprander informal (emprander cun agid da litteratura spezializada, d'ina CD-ROM u da confamigliars, etc.). La gronda part da la populaziun en Svizra (79% da las abitantas e dals abitants permanents tranter 25 e 64 onns resp. 83% da las personas cun activitad da gudogn tranter 25 e 64 onns) ha frequentà il 2006 in perfeziunament en ina da las duas modas menziunadas survart. Cleramain dapli personas han preferi l'emprander informal (74% da las abitantas e dals abitants permanents e 77% da las personas cun activitad da gudogn) a la furmaziun nunformala (48% resp. 53%).

**In pajais activ en la
perscrutaziun**

L'activitad da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia publica è in factur ordvart impurtant. Cun ina quota p+s da 2,94% dal product naziunal brut (2004) è la Svizra in dals stadis ils pli activs en la perscrutaziun.

Il 2004 è vegnids impundids en Svizra per p+s 13,1 milliardas francs. Da quels è 74% d'attribuir a l'economia privata e 23% a las scolas autas; ils ulteriurs 3% sa repartan sin la Confederaziun e diversas organisaziuns privatas senza intent da gudogn.

Las firmas svizas a l'exteriur èn tradiziunalmain fitg activas en il sector da p+s. Las expensas correspundentas da l'economia privata a l'exteriur han muntà il 2004 a radund 9,6 milliardas francs ed èn damai praticamain tuttina autas sco quellas da l'economia privata en Svizra.

► www.statistik.admin.ch →
Themen →
Bildung und Wissenschaft

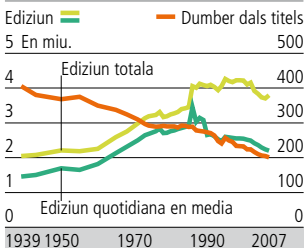
Las midadas en la pressa svizra

Dapi la midada dal millenni è il martgà da gasettas quotidianas en Svizra sa midà a moda fundamentala. En la Svizra tudestga è la gasetta gratuita «20 Minuten» daventada la pli gronda gasetta quotidiana cun passa 1,2 miu. lecturas e lecturs¹ per ediziun.

En la Svizra franzosa occupan gist duas ediziuns gratuitas ils emprims trais rangs da las gasettas quotidianas legidas il pli savens, damai «Le Matin bleu» (cun 353 000 lecturas e lecturs) e la versiun franzosa da «20 Minuten» (cun 276 000 lecturas e lecturs), omaduas sin il martgà dapi l'onn 2005. Il 2006 e 2007 èn vegnidas lantschadas en la Svizra tudestga ulteriuras gasettas dal di surregionalas gratuitas.

1 Funtauna: WEMF MACH Basic (2008/II: populaziun a partir da 14 onns, lecturs per ediziun)

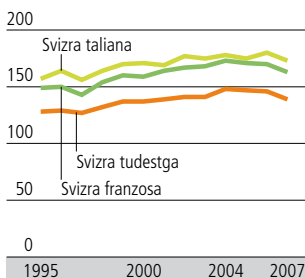
Svilup dal gasettas cunter pajament

Funtauna: Associazion da la Pressa Svizra / WEMF Statistica da las ediziuns (resguardads èn titels d'interess general che cumparan almain ina giada l'emna)

Utilisaziun da la television

en minutas per di ed abitant

Funtauna: Mediapulse SA Telecontrol (basa: populaziun a partir da 3 onns, valur media per di (gli-du))

Utilisaziun dal radio

en minutas per di ed abitant

	2003	2004	2005	2006	2007
Svizra tudestga	111	106	106	102	105
Svizra franzosa	105	101	99	97	98
Svizra taliana	106	103	100	96	99

Funtauna: Mediapulse SA Radiocontrol (basa: populaziun a partir da 15 onns, valur media per di (gli-du))

Medium cudesch: tuttavia betg a la fin

La concorrenza tras la purschida da las medias electronicas para da far pauca impressiun a la produzioni da cudeschs en Svizra: dapi ils onns 1960 è la cifra da las novas publicaziuns cun passa 11 000 titels per onn pli che sa dublegiada.

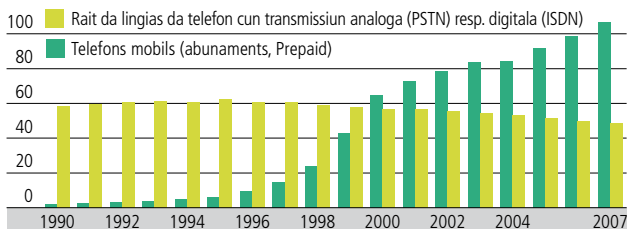
Produzioni da cudeschs il 2007¹

Total	11 410
En tudestg	6 631
En franzos	2 509
En talian	361
En englais	1 225
En autras linguas	684
da quels en rumantsch	21

1 Cudeschs edids en Svizra e vendids en las librerias

Infrastructura da telefon en Svizra

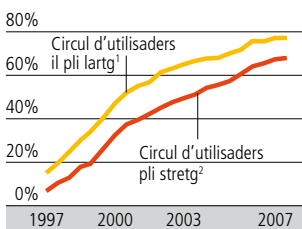
per 100 abitants

Derasaziun da l'Internet

Il diever da l'Internet è creschì ils ultims onns a moda rapida e cuntinuescha, però cun tendenza degressiva, anc adina: la cifra da las utilisadras e dals utilisaders da l'Internet, che dovran la purschida dapli ch'ina giada l'emna, è creschida da 0,7 milliuns (1998) sin 4 milliuns en il en l'emprim quartal dal 2008. Passa trais quarts da las chasadas disponan d'in PC e la fin da l'onn 2007 han ins pudì nudar en Svizra 2,3 milliuns attatgs d'Internet a bindel lad (ADSL u modem via cabel).

Utilisaziun da l'Internet en Svizra en % da la populaziun a partir da 14 onns

1 Almain 1x entaifer ils ultims 6 mois

2 Pliras giadas l'emna

Funtauna: WEMF

Kino: franà il trend negativ

Il 1931 devi en Svizra 325 kinos. Cun la popularitad creschenta dal settavel art en Svizra è quella cifra creschida d'in cuntin ils onns sequents ed ha cuntanschì ils onns 1963–1964 in maximum da 646 kinos. En quella perioda han ins registrà var 40 milliuns aspecturas ed aspectaturs en ils kinos svizzers.

Alura è quel dumber puspè sa reduci a moda cuntinuada enfin l'entschatta dals onns 1990. Il punct il pli bass ha el cuntanschì il 1992–1993 cun 302 kinos e 15 milliuns aspecturas ed aspectaturs. Davent da lura è il dumber da kinos sa midà mo levamain: l'onn 2007 han ins registrà 307 kinos e 13,7 milliuns aspecturas ed aspectaturs.

In svilup impurtant furma la separaziun tranter il dumber da salas da kino ed il dumber da kinos. I dat adina dapli salas (550 l'onn 2007 en confrunt cun 382 l'onn 1992), il dumber dals manaschis da kino sa stabilisescha però sin il pli bass nivel da l'istorgia dal kino. L'augment dal dumber da salas da kino è ina consequenza da la construcziun da kinos da pliras salas e da kinos multiplex. Collià cun quella tendenza è la spariziun adina pli gronda dals «kinos pitschens».

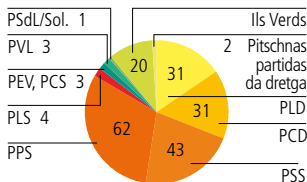
Era la purschida da films è sa midada fermamain. A l'entschatta dals onns 1980 vegnivan preschentads en Svizra var 3000 differents films, oz sa mova quella cifra enturn 1400. Da l'otra vart è creschida a moda cuntinuada la cifra da las premieras che vegnan mussadas en intervals adina pli curts. Persuenter han las visitadras ed ils visitaders dals kinos pli e pli pauc la chaschun da guardar represas e classichers.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Kultur, Kommunikation

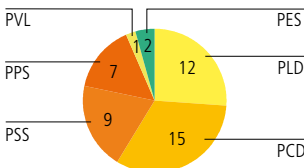
Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federal che cumpiglia 26 chantuns. La Regenza (Cussegl federal) è in'autorità collegiala cun set comembers (a partir da l'onn 2008: 2 PLD, 2 PSS, 1 PCD e 2 PBD, ina separaziun da la PPS). Ella vegn elegida dal Parlament. Quel sa cumpona da duas chombras: dal Cussegl naziunal (represchentanza dal pievel, 200 mandants) e dal Cussegl dals chantuns (represchentanza dals chantuns, 46 mandants). Plinavant influenzeschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

Mandats en il Cussegl naziunal il 2007

Mandats en il Cussegl dals chantuns il 2007

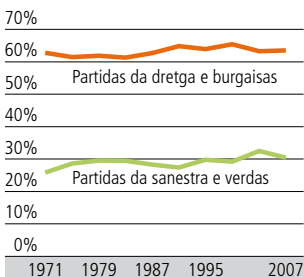

Eleccziuns dal Cussegl naziunal il 2007

Partida	Mandats	Fermezza da la partida en %
PLD	31	15,8
PCD	31	14,5
PSS	43	19,5
PPS	62	28,9
PLS	4	1,9
Partidas dal center ¹	6	4,3
PSdL/Sol.	1	1,1
Ils Verds ²	20	9,8
Pitschnas partidas da dretga ³	2	2,5
Ulteriuras partidas	0	1,8

1 PEV, PCS, PVL 3 DS, UDF, PSL, Lega
2 PES, AVF Abreviazziuns vesair sutvart

Champs da la politica da partida¹

¹ Fermezza da las partidas a las eleccziuns dal Cussegl naziunal

Eleccziuns dal Cussegl naziunal 2007

La relaziun da las partidas è stada durant decennis ordvart stabila. Dapi ils onns 1990 sa far valair ina tendenza vers dretga en il champ da las partidas burgaisas. La PPS ha quasi pudì triplar sia quota d'electurs ed è ussa cleramain la partida la pli ferma. Ses augment è à quint da las pitschnas partidas dretgas, sco era da las autras partidas federalas burgaisas PLD e PCD.

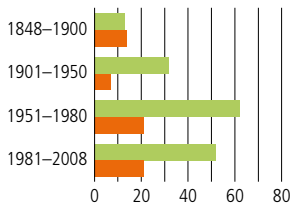
A chaschun da las ultimas eleccziuns n'han ils gudogns dals Verds betg pudì cumpensar las sperditas da la PSS, uschia che las partidas sanestras e verdas èn tut en tut daventadas pli flaiavas. Ellas èn però anc adina pli fermas che avant 20 onns.

Abreviazziuns da las partidas

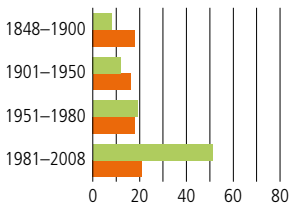
PLD Partida liberaldemocratica da la Svizra	PBD Partida burgais-democratica svizra	AVF Gruppas feministicas e verd-alternativas
PCD Partida cristiandemocratica da la Svizra	PEV Partida evangelica svizra	PES Partida ecologica svizra
PSS Partida socialdemocratica da la Svizra	PCS Partida cristiansociala	DS Democrats svizzers
PPS Partida populara svizra	PVL Partida verd-liberala	UDF Uniun democratica federala
PLS Partida liberala svizra	PSdL Partida svizra da la lavur	PSL Partida svizra da la libertad
	Sol. Solidarités	Lega Lega dei Ticinesi

Votaziuns federalas dal pievel

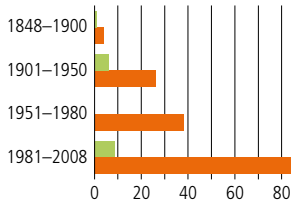
Referendums obligatorics¹

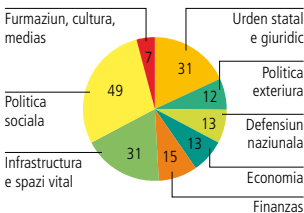
Referendums facultativs

Iniziativas dal pievel²

Temas 1991–2008

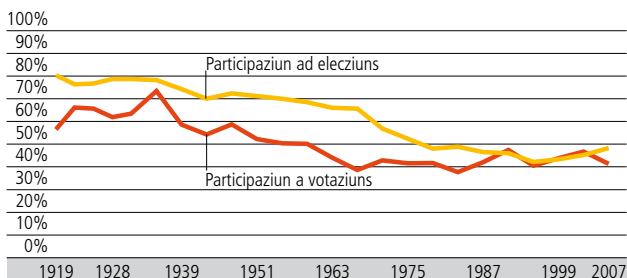

■ Acceptads ■ Refusads

1 incl. cuntrapropostas a las iniziativas dal pievel

2 incl. iniziativas dal pievel cun cuntrapropostas

Participaziun ad elecziuns e votaziuns

La pli ferma digren han ins pudì nudar suenter l'onn 1967 – in svilup ch'ins na po betg il davos attribuir a l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas. Questa tendenza negativa preschenta grondas divergenzas, cunquai che las votantas ed ils votants sa laschan mobilisar a moda fitg differenta tut tenor il tema da la votaziun. Uschia muntan las valurs extremas en ils onns 1990 a 31% e 79%. Davent da la midada dal millenni è la participaziun a las elecziuns e votaziuns puspè sa stabilisada e perfin s'augmentada levamain.

	Rendaquints da las administraziuns publicas						en milliardas francs		
	Entradas			Expensas			Surplis		
	2000	2006	2007 ²	2000	2006	2007 ²	2000	2006	2007 ²
Total¹	157,2	183,8	192,9	148,1	175,3	182,0	9,2	8,4	10,9
Confederaziun	52,0	58,5	59,0	48,2	53,1	54,4	3,8	5,4	4,6
Chantuns	62,8	73,8	78,3	60,2	71,7	74,4	2,6	2,1	3,9
Vischnancas	42,1	47,5	50,6	40,6	45,9	48,6	1,5	1,7	2,0
Assicuranzas socialas	42,3	50,0	52,1	41,0	50,8	51,6	1,3	-0,7	0,5

¹ Dumbraziuns dublas betg cuntegnidas en il total e senza SUVA

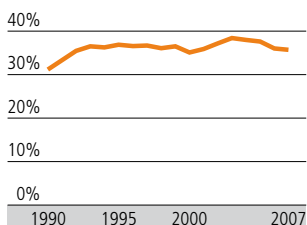
² Per part stimaziuns

	Debts da Confederaziun, chantuns e vischnancas						en milliardas francs		
	1980	1990	2000	2005	2006	2007			
Total		77,1	106,5	218,5	244,0	231,3	222,8		
Confederaziun	31,7	38,5	105,3	130,4	123,6	120,8			
Chantuns	22,4	30,5	64,1	65,4	62,7	58,4			
Vischnancas ¹	23,0	37,4	49,1	48,2	44,9	43,5			

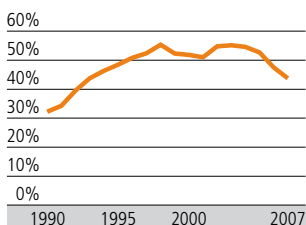
Per abitant, en francs per pretschs currentes	12 072	15 491	30 306	32 528	30 601	29 238
---	--------	--------	--------	--------	--------	--------

¹ Per part stimaziuns

Quota statale en % dal PNB

Debts en % dal PNB

La quota statale mesura las expensas da las chasadas publicas publica en ils pertschients dal product naziunal brut. Ella cuntegna las expensas da la Confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas, sco era quellas da las assicuranzas socialas obligatoricas (AVS/AI/UCG ed AD). Malgrà in grond augment dapi il 1970 è la quota statale da la Svizra fitg buna en cumparegliaziun cun l'exteriur: ella ha la pli bassa quota statale dals pajais da l'OECD. La gronda part dals pajais europeics ha ina quota considerablamain pli auta.

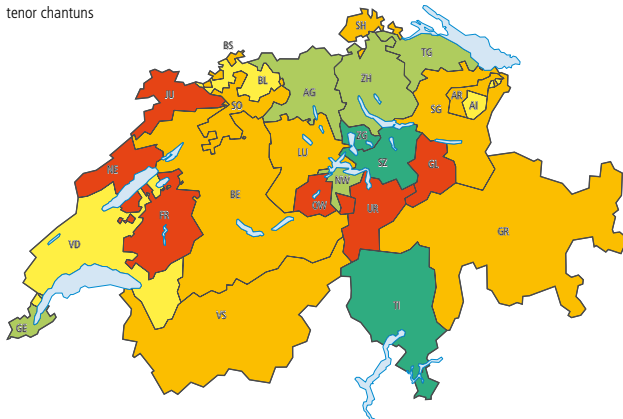
Era la quota da debts en Svizra è relativamain bassa cumpareglià cun ils pajais da l'OECD. Ella è però creschida cuntinuadamain tranter il 1990 ed il 2003. Grazia al restabiliment conjuntural, a la distribuziun da las reservas d'aur excedentas da la Banca naziunala svizra, sco era grazia a diversas mesiras structuralas (t.a. programs da distgargia, frains a l'indebitament ed a las expensas), ha l'economia publica pudì reducir ses debts bruts a partir dal 2005.

Entradas da Confederaziun, chantuns e vischnancas

	1990	1995	2000	2006	2006
	en %	en %	en %	en %	en mrd. fr.
Total	100	100	100	100	151,0
Taglias	77,8	72,3	72,4	71,7	108,3
Taglias sin entradas e facultad	54,5	49,8	48,5	48,7	73,6
Taxas da bul	2,5	1,6	3,2	1,9	2,9
Taglias sin possess ed expensas	1,5	1,5	1,4	1,4	2,0
Expensas da consum	16,8	17,5	18,0	17,6	26,6
Taxas da traffic	0,4	0,4	0,5	1,1	1,6
Dazis	1,4	1,2	0,8	0,7	1,0
Taxas agriculas	0,5	0,4	0,0	0,0	0,0
Taxas directivas	0,1	0,1	0,1
Taxas sin bancas da gieu	0,3	0,4
Ulteriuras entradas	22,2	27,7	27,6	28,3	42,7

Grevezza fiscal da las personas natiralas il 2006

tenor chantuns

Index total da la grevezza fiscal sin entradas e facultad da las personas natiralas

■ < 75
 ■ 75 – 89
 ■ 90 – 109
 ■ 110 – 124
 ■ ≥ 125
 CH: 100

Expensas da Confederaziun, chantuns e vischnancas, tenor funcziuns

suenter deducziun da las dumbraziuns dublas

	1990	1995	2000	2006	2006
	en %	en %	en %	en %	en mrd. fr.
Total	100	100	100	100	141,8
Administraziun generala	7,0	6,5	6,4	6,4	9,1
Giustia, polizia, pumpiers	5,7	5,8	5,5	5,8	8,3
Defensiun naziunala	7,7	5,7	4,4	3,4	4,8
Relaziuns cun l'exteriur	1,8	1,8	1,8	1,7	2,4
Furmaziun	19,2	19,1	18,4	19,6	27,8
Cultura e temp liber	3,6	3,0	3,1	3,1	4,3
Sanadad	12,4	12,8	12,6	14,1	20,1
Bainstar social	15,5	17,9	19,0	20,7	29,3
Traffic	10,6	10,3	10,5	10,2	14,5
Ambient, planificaziun territoriala	4,3	4,0	3,9	3,5	5,0
Economia publica	6,0	5,4	5,5	4,4	6,3
da quai agricultura	3,7	3,6	3,4	3,0	4,2
Finanzas e taglias	6,3	7,5	8,7	7,1	10,1

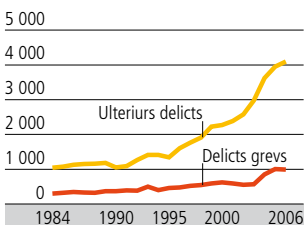
Champs zuppads da differenta grondezza

En la statistica da criminalidad pon vegnir registrads mo ils delicts ch'èn vegnids annunziads a la polizia u ad in post per l'agid a victimas. Tut ils auters delicts tutgan a l'uschenumnà champ zuppà. Quel è tut tenor sector different grond. En il sector dals enguladitschs cun infracziun è il champ zuppà fitg pitschen, cunquai che las assicuranzas pajan mo en cas d'ina accusaziun. Ins sa però che la prontadad d'accusar è bassa p.ex. en il sector «violenza en la famiglia». Era ils posts per l'agid a victimas vegnan consultads mo en ina part dals cas.

Uschespert che la polizia vegn infurmada davart in delict, cumenzan las retschertgas. In'eventuala sentenza po cumpigliar oz en Svizra in chasti che privescha da la libertad, ina multa u ina lavur d'util public. Il chasti vegn exequi immediat u suspendì per in temp d'emprova. En differents cas decretescha la dretgira ina mesira (p.ex. tar persunas dependentas d'alcohol e da drogas).

Sentenzias pervia da delicts da violenza¹

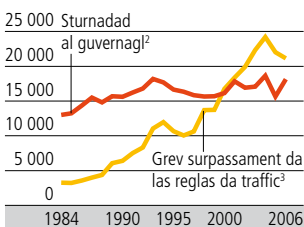
En il sector dals delicts cunter la vita e l'integritad da la persuna pon ins observar in augment surtut da las sentenzias a basa da delicts main grevs. Quai pudess esser tranter auter in resultat d'ina prontadad d'accusar aumentada. L'ufficialisaziun da las blessuras corporalas ha per consequenza ch'il dumber da delicts grevs cunter la vita e l'integritad da la persuna è creschì en il decurs da l'onn passà. La polizia po ussa damai far retschertgas senza ch'il partenari attatgà haja purtà plant.

¹ Delicts intenziunads cunter la vita e l'integritad da la persuna. Sulettamain sentenzias da creschids

Sentenzias sin fundament da la lescha davart il traffic stradal (LTS)¹

Il dumber da las sentenzias pronunziadas envers persunas ch'èn idas sturnas cun auto cun ina concentrasiun qualifitgada d'alcohol en il sang è sa sminuì per stgars 10% il 2005 (15 665) en cumparegliaziun cun l'onn precedent. Almain ina part da quella reducziun po vegnir attribuida a l'introducziun (1. da schaner 2005) da

las novas mesiras encunter la sturnadad al guvernagl, la sbassada da la limita d'alcohol sin 0,5‰ e la pussaivladad da far controllas d'alcohol nunspetgadas. L'onn 2006 (18 163) è il dumber da quellas sentenzias restada praticamain tuttina sco il 2004 (18 641). Las sentenzias pervia da grevs surpassaments da las reglas da traffic, surtut pervia da surpassaments massivs da sveltescha, sa sminueschan dapi l'onn 2004.

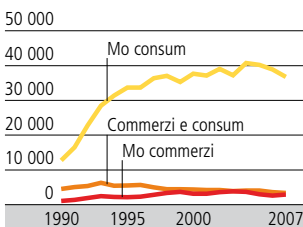
¹ Sulettamain sentenzias da creschids

² Cun ina concentrasiun qualifitgada d'alcohol en il sang (art. 91 al. 1 2. frasa LTS)

³ Art. 90 cifra 2 LTS

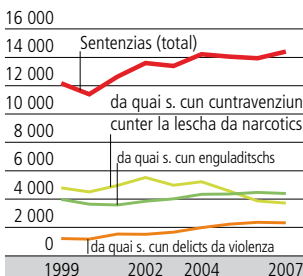
Denunzias pervia da delicts da drogas

A l'entschatta dals onns 1990 è il consum da meds narcotics vegnì denunzià pli e pli savens. Quai è stà main ina consequenza da l'augment da la criminalità en quest sector, mabain il resultat d'ina persecuziun pli intensiva.

Sentenzias da juvenils

En la statistica da sentenzias da juvenils vegnan registradas tut las sentenzias da juvenils (10 fin a 18 onns). Sche juvenils commettan in delict datti la pussaivladad da schiar il conflict en il rom d'ina mediaziun u d'ina emprova d'intermediaziun. Sche questas mesiras han success, na vegn relaschada nagina sentenza. Uschia na cumparan quests cas betg en la statistica da las sentenzias da juvenils.

Sentenzias tenor las datas demograficas¹ il 2006

	Dumber	Quota en %
Total	97 911	100,0
Umens	83 747	85,5
Dunnas	14 164	14,5
< 20 onns	5 568	5,7
20 – 29 onns	35 805	36,6
30 – 39 onns	25 110	25,6
40 – 49 onns	18 127	18,5
50 – 59 onns	8 970	9,2
60 onns u dapli	4 331	4,4
Naziunalitad svizra	49 711	50,8
Naziunalitad estra	48 200	49,2

¹ Sulettamain creschids

Surtut umens sut 40 onns vegnan adina pli savens persecutads penalmain. Il dumber da las persunas sentenziadas da naziunalitad estra cumpiglia ultra d'abitants esters era turists, requirents d'asil ed autras persunas che sa chat-tan mo temporarmain en Svizra. Ina cumparegliaziun directa cun il dumber da las persunas sentenziadas da naziunalitad svizra n'è pia betg pussaivla.

Sentenzias tenor la sancziun principala il 2006

	Dumber	Quota en %
Mo multa	37 299	38,1
Mesiras	574	0,6
Chasti da praschun cundiziunà	44 973	45,9
Chasti da praschun nuncundiziunà	15 065	15,4

Surpassaments che vegnan chastiads mo cun ina multa (delicts main grevs), vegnan inscrìts darar en il register penal. Per quest motiv è la statistica correspondententa pauc relevanta.

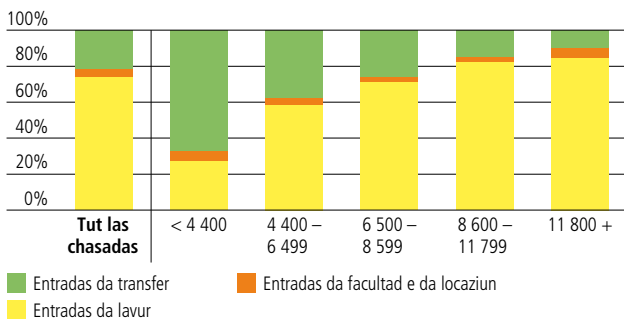
Autezza da las entradas per chasada il 2006

disponiblas tenor las classes d'entrada bruttas ¹

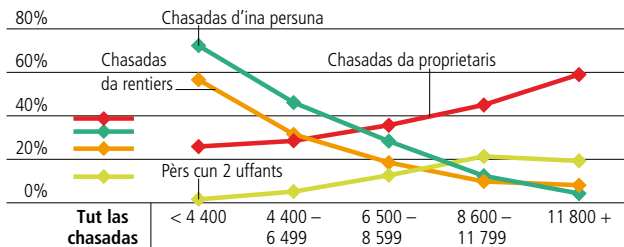
Imports en francs per mais	Tut las chasadas		4 400	6 500	8 600	11 800
	fin 4 399	fin 6 499	fin 8 599	fin 11 799	e dapli	
Entradas bruttas	8 492	3 050	5 520	7 508	10 082	16 315
Deducziuns obligatoricas	-2 521	-875	-1 535	-2 136	-2 958	-5 103
Entradas disponiblas	5 971	2 175	3 985	5 371	7 125	11 212

¹ Las tschintg classes d'entrada en questa tabella ed en las duas graficas sin questa pagina èn concepidas uschia ch'ellas preschentan tuttas praticamain il medem dumber da cas (mintgamai radund 20% da las chasadas). Tar las entradas (bruttas e disponiblas) resp. las deducziuns sa tracti da valurs medias. Per la classe d'entrada cun las pli bassas entradas muntan pia las entradas disponiblas en media a 2175 francs per chasada e mais, per las chasadas cun las pli autas entradas a 11 212 francs e per tut las chasadas a 5971 francs

Composiziun da las entradas il 2006

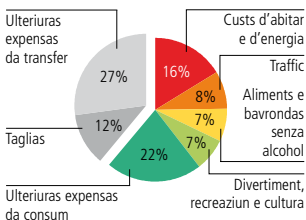

Repartiziun da las chasadas tenor las classes d'entrada bruttas il 2006

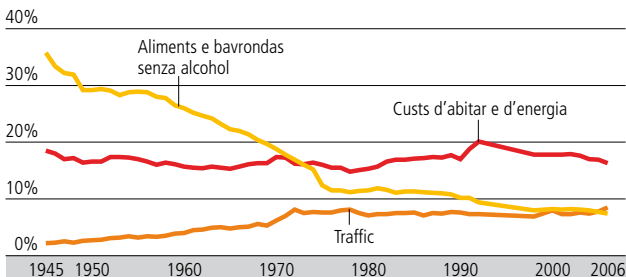
Tut tenor la classe d'entrada po variar considerablaimain la structura da las entradas bruttas da las chasadas. En las classes bassas domineschan fermamain las entradas da transfer (sco las rentas d'AVS), entant che las entradas da lavur prevalan en las classes pli autas. Questas differenzas pon vegnir cumparegliadas cun la differenta distribuziun da las chasadas tenor classes d'entrada.

Cumposiziun da las expensas da las chasadas il 2006

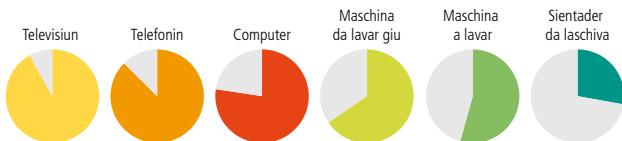
Il 2006 han importà las expensas da consum passa 60% da tut las expensas. Las expensas per ils custs d'abitar e d'energia èn stadas il post il pli grond cun var 16%.

Svilup da singulas expensas da las chasadas

La quota da las expensas per aliments è sa sbassada dapi la Segunda Guerra mundiala da passa 35% sin var 7%. Percunter è creschida la quota dad autras expensas, sco p.ex. quella dals custs per il traffic ch'è s'augmentada da var 2% sin ca. 8%.

Equipament da las chasadas cun singuls bains da consum il 2006

Bunamain 92% da las chasadas han ina televisiun e passa 77% posedan in computer, entant che mo stgars 28% disponan d'in agen sientader da laschiva.

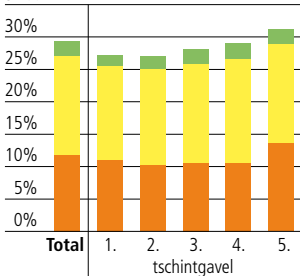
Expensas obligatoricas: passa in quart da las entradas

Ina chasada na po betg disponer libramain da tut sias entradas bruttas. Tschertas expensas èn inevitablas: taglias, contribuziuns da l'assicuranza sociala (AVS/AI), cassas da pensiun, assicuranza da malsauns). Bundant in quart da las entradas da la populaziun totala vegn impundi per las expensas obligatoricas.

En las differentas gruppas d'entrada variescha questa quota mo pauc. Las singulas componentas han però mintgamai in'otra impurtanza. En las gruppas d'entrada pli bassas è era la quota da las taglias directas federalas, chantunalas e communalas considerablamain pli bassa, entant che la quota dals custs da las assicuranzas socialas (spezialmain da las assicuranzas da malsauns) è pli auta. Sa resulta per las duas gruppas d'entrada pli bassas en tut ina grevezza da 27%. En las classas d'entrada pli autas s'augmenta questa grevezza; per il tschintgavel da la populaziun cun las pli autas entradas munta ella a 31%.

Chargia da las chasadas tras expensas obligatoricas il 2006

Quota da las expensas obligatoricas a las entradas bruttas per chasada da differentas gruppas d'entrada¹

■ Taglias directas ■ Aliments
■ Contribuziuns a l'assicuranza sociala

¹ Las chasadas èn divididas qua en tschintg gruppas d'entrada tuttina grondas: la grupa la pli bassa cumpiglia il tschintgavel da tut las chasadas cun las pli bassas entradas bruttas per chasada (emprim tschintgavel), etc.

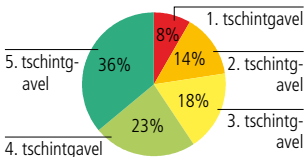
Distribuziun da las entradas

L'entrada disponibla suenter la deducziun da las expensas obligatoricas è decisiva per il standard da viver. Plinavant dependi era quantas persunas che han da parter questa entrada. Per eruir la mesira per il standard da viver (u il nivel dal bainstar) ston ins re-sguardar il dumber e la vegliade-tgna da tut ils commembers, v.d. il basegn effectiv d'ina chasada, pertge ch'in uffant ha in auter basegn ch'ina persuna pli veglia. Da quest basegn tegna quint la scala d'equivalenza. L'entrada d'equivalenza che sa resulta, serva sco mesira per il standard da viver da las persunas che abitan ensemen en ina chasada.

Tranter las entradas d'equivalenza sa mussan grondas differenzas. Il tschintgavel da la populaziun cun las pli bassas entradas ha l'onn 2006 pudì disponer libramain da 8,3%, il tschintgavel cun las pli autas entradas da passa 36% da l'entrada totala.

Entradas equivalentas disponibilas il 2006

Quota da las differentas gruppas d'entrada¹ a tut las entradas equivalentas disponibilas.

¹ La populaziun è dividida qua en tschintg gruppas d'entrada tuttina grondas: la grupa la pli bassa cumpiglia il tschintgavel da la populaziun cun las pli bassas entradas (emprim tschintgavel), etc.

Nua sa chatta il cunfin da povradad?

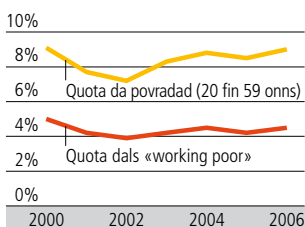
Sch'ins na vul betg fixar il cunfin da povradad a moda arbitrara, dovri ina valur da referenza. En Svizra sa drizza questa valur tenor las directivas da la Conferenza svizra per agid social (CSAS). Quest gremi definescha valurs da referenza cumprovadas davart las prestaziuns e las contribuziuns finanzialas necessarias per pudair viver en Svizra a moda degna e sa sentir integrà en la societad. Questas directivas valan sco recumandaziun per la distribuziun concreta da las prestaziuns d'agid social; per quest motiv ston ins fixar insaquantas valurs da referenza per operazionalisar statisticamain la noziun «povradad».

Il cunfin da povradad resulta da la summa dal basegn da basa (fixà da la CSAS) + expensas per abitar + premias da la cassa da malsauns + 100.– francs per mintga persuna a partir da 16 onns. Il 2006 muntava il cunfin da povradad en media a 2200.– francs per ina persuna suletta ed a 4650.– francs per in pèr cun dus uffants (sut 16 onns). Quai èn valurs teoreticas, effectivamain vegnan calculads cunfins specifics per mintga chantun. Tut las personas tranter 20–59 onns che vivan en ina chasada valan sco povras, sche lur entradas èn pli bassas ch'il cunfin da povradad suenten la deducziun da las contribuziuns da las assicuranzas socialas (AVS, AI, e.u.v.) e da las taglias.

Quantas personas povras datti en Svizra?

En Svizra èn pertutgadas da la povradad radund 380 000 personas en la vegliadetgna da 20 fin 59 onns resp. 9% da la populaziun (2006). Da «working poor» discurr'ins, sche las personas che vivan en ina chasada lavuran ensem almain 36 uras ad emna e na gudognan tuttina betg avunda per surpassar il cunfin da povradad. Quai pertutga il 2006 4,5% da las personas cun activitad da gudogn resp. var 146 000 personas.

Svilup da la povradad

Essan nus sin la dretga via?

	Valitaziun
1 Satisfaziun dals basegns – quant bain vivain nus oz?	
L'aspectativa d'ina vita en buna sanadad crescha	+
Las entradas na creschan betg	n
La violenza s'augmenta	-
La dischoccupaziun stagnescha	n
2 Giustia – co èn repartidas las resursas?	
La povradad na sa reducescha betg	n
L'agid da svilup public stagnescha	n
Las pajas dad umens e da dunnas vegnan armonisadas plaun a plaun	+
3 Mantegniment dal chapital – tge laschain nus enavos a noss uffants?	
L'abilitad da leger dals giuvenils sa mida strusch	n
L'indebitament crescha	-
La quota d'investiziun al product naziunal brut stagnescha	n
La quota da personas occupadas en la scienza e la tecnica s'augmenta	+
Il dumber dals utschels cuaders resta pli u main constant	n
La surfatscha da terren abità crescha	-
4 Distatgament – quant effizientamain duvrain nus las resursas?	
Il traffic da martganzia crescha pli svelt che l'economia	-
La cumpart dal traffic public s'augmenta	+
Il consum d'energia fossila per persuna stagnescha	n
L'intensidad materiala variescha	n

Beurteilung der Entwicklung seit 1990:

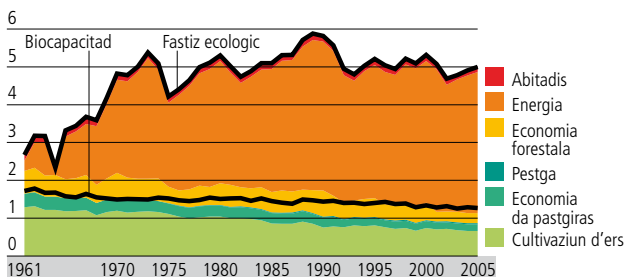
- + Positiv (en direcziun da la persistenza)
- Negativ (davent da la persistenza)
- n Neutral

En ils blers champs da la vita datti puncts da partenza per in svilup persistent, ma il medem mument pon ins era constatar tendenzas cuntrarias: d'ina vart han ins pudì meglierar l'effizienz ecologica en varsaquants champs, da l'au-tra vart è quella savens vegnida cumpensada cun augmentar il consum.

In'ulteriura ambivalenza sa mussa en il fatg ch'ils meglieraments en Svizra stattan en confrunt cun ils pegiuraments globals. Intscherta è era la correctezza tranter las generaziuns: il giudicat relativamain positiv da la situaziun actuala pudess sa realisar a cust da las generaziuns futuras. 16% dals giuvenils na disponan gnanc da cumpetenzas da leger fundamantalas. E l'augment da la surfatscha dal terren abità va a cust da custaivel terren cultivabel.

Tut en tut è la Svizra lunsch davent d'ina situaziun ecologica favuraivla: la Svizra dovra bunamain quatter giadas dapli prestaziuns ecologicas e resursas, che quai che la biosfera metta a disposiziun a moda regenerativa. Il motiv principal per il grond diever è il consum d'energia che munta a dus terzs trais quarts dal fastiz ecologic svizzer.

Il fastiz ecologic e la biocapacitad da la Svizra en hectaras globalas per persuna

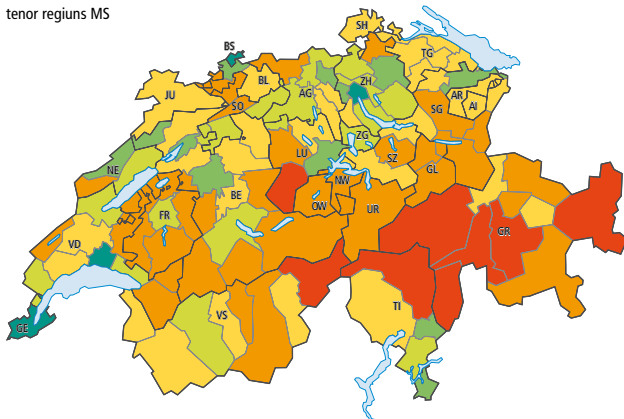

Las disparitats regiunalas

La diversitad e las differenzas regiunalas – ubain las disparitats – fan part da mintga societad cun activitad da gudogn. Las disparitats èn d’interess fundamental per tut ils burgais, per la politica e per l’economia. Nua paj jau las pli paucas taglias? En tge regiuns vegn construida la gronda part da las abitaziuns novas? Tut tenor la perspectiva pon ins considerar las disparitats sco contribuziun positiva a la diversitad u sco ristg per la solidaritad en in stadi. L’UST ha sviluppà ina retscha d’indicaturs che analisescha en nov champs tematics las disparitats regiunalas en Svizra.

Accessibilitad als servetschs per la populaziun il 2001

tenor regiuns MS

Index d’accessibilitad

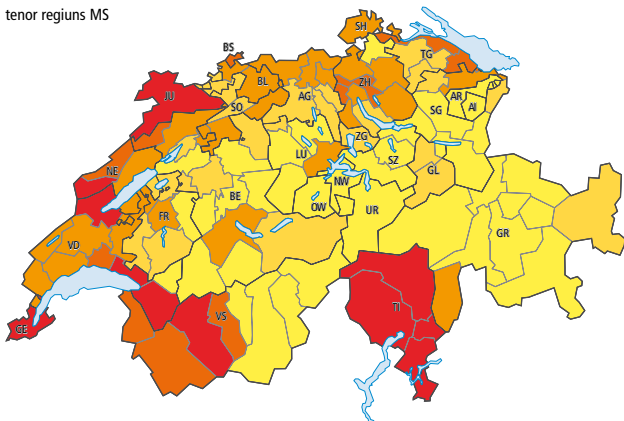
CH: 100

< 50,0 50 – 74,9 75 – 99,9 100 – 149,9 150 – 299,9 ≥ 300,0

Agid per la lectura: l’index d’accessibilitad bass en las citads pli grondas da la Svizra demussa in bun access a servetschs sco scolas, kinos, uffizis postals, e.u.v.

Dischoccupaziun da juvenils il 2006

tenor regiuns MS

Cumpart dals juvenils dischoccupads da 15–24 onns da tut las personas activas da 15–24 onns, en %

< 3,0 3,0 – 3,9 4,0 – 4,9 5,0 – 5,9 ≥ 6,0 CH: 4,3

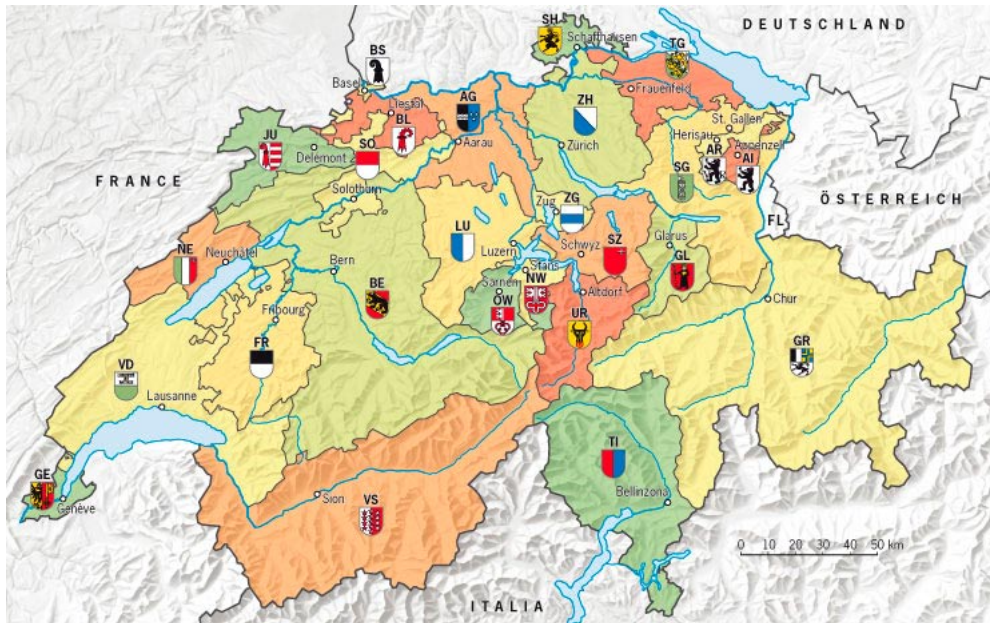
► www.statistik.admin.ch → Regional → Regionale Disparitäten

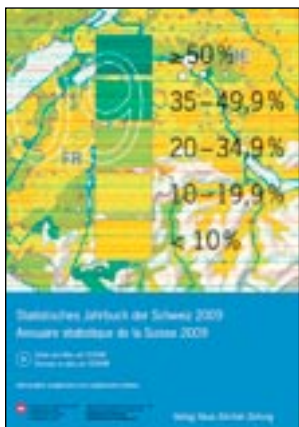
IlS chantuns da la Svizra

26 chantuns
166 districts
2636 vischnancas
Stadi: 1-01-2009

o chapitala dal chantun

Explicaziuns davart las abreviaziuns dals chantuns: cf. tabella p.2

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2009 incl. CD-ROM

L'annuari statistic è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplessiv da la situaziun sociala ed economica da la Svizra e porscha ultra da tabellas era survistas illustradas e curts texts infurmativs davart tut ils temas da la statistica publica. L'ovra è tras e tras bilingua (tudestg e franzos); plinavant datti per englais e per talian ina survista da las pli impurtantas infurmaziuns statisticas.

La CD-ROM agiuntada cumpiglia ils cuntegns da l'annuari 2009 stampà, cumplettads cun numerusas tabellas statisticas regiunals ed ulteriuras tabellas, sco era dus atlas interactivs e plinavant il nov Statistischer Atlas der Schweiz ed il Stat@las Europa.

Edi da l'Uffizi federal da statistica.

552 paginas (lià), fr. 130.– (incl. CD-ROM).

Da retrair en librerias u directamain tar NZZ Libro, la chasa editura da la Neue Zürcher Zeitung. E-Mail: nzz.libro@nzz.ch

Il **Portal statistic da la Svizra** (www.statistik.admin.ch) porscha online ed a moda cumplessiva tut quai che tutga tar la statistica publica da la Svizra. Qua èn accessiblas las comunicaziuns a las medias, las publicaziuns da l'Uffizi federal da statistica e dad ulteriurs uffizis publics da statistica. Plinavant èn disponibels cuntinuadamain resultats detagliads ed actualisads en furma d'indicaturs e da tabellas che pon vegnir telechargiadas. L'infoteca porscha access a diversas bancas da datas (sco al Lexicon statistic ed a la retschertga da datas online) sco era infurmaziuns cumplessivas davart las basas statisticas (retschertgas, registers, nomenclaturas); chartas geograficas ed atlas attractivs pon ins chattar en las rubricas «Regional» ed «Internaziunal». Cun abunar ils servetschs da NewsMail u d'avis automatics (RSS-Feeds) pon las utilisadras ed ils utilisaders s'infurmar cuntinuadamain davart la vasta purschida; la pagina «Novitads en il portal» porscha ina survista da las novas publicaziuns dals davos 30 dis.